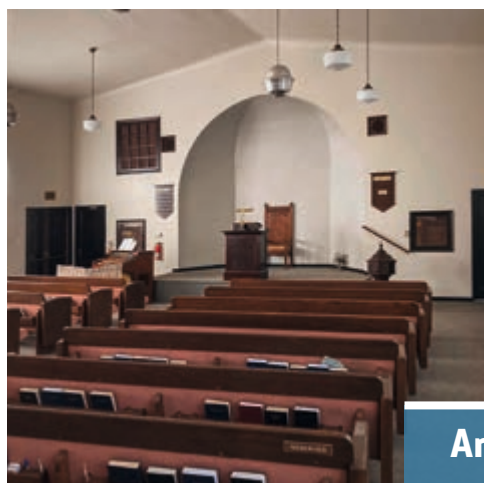

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de

SAAMBINDER

Artesia (California, V.S.)

04/11/2021
jaargang 100

nr **05**

Drie palmbomen staan er voor de kerk: Artesia ligt veel zuidelijker dan de andere Netherlands Reformed Congregations, die zich in een brede strook langs de grens van Amerika en Canada bevinden. De dichtstbijzijnde gemeente is Sunnyside, 1700 km ver weg, 16½ uur rijden. Artesia ligt bij Los Angeles, aan de westkust van de VS. Nederlandse emigranten stichtten er een Christelijke Gereformeerde Kerk. Ds. G.A. Zijdeveld institueerde de gemeente

begin november 1949 en werd er in 1954 de eerste predikant. Met de kerkenraad en de meeste leden ging hij in 1955 over naar de Gereformeerde Gemeenten. Als gevolg van de verstedelijking trokken boeren weg. Nu zijn er nog veertien leden. Ouderling A. van Beek, die 47 jaar in het ambt stond, overleed in april 2020 op 89-jarige leeftijd. In januari 2021 verhuisde diaken D. Easterhoff. Sindsdien is ouderling S.A. Wisse de enige ambtsdrager.

Een melaatse door Christus genezen

Christus heeft de Bergrede uitgesproken en de onderdanen van het Koninkrijk der hemelen getekend. En dan lezen we: 'Toen Hij nu van den berg afgeklimmen was, zijn Hem vele scharen gevolgd'. Zij willen nog wel meer van Hem horen, maar dan gebeurt er iets.

En zie, een melaatse kwam en aanbad Hem.

Mattheüs 8:2a

En zie, een melaatse...' Wat is melaatsheid? Dat begon vaak met een klein plekje en langzaam maar zeker breidde zich dat uit over het hele lichaam. In het begin kon je het nog wel verborgen houden, maar uiteindelijk niet meer. Dan moest zo iemand naar de hogepriester en als die naar Gods instellingen de melaatsheid vaststelde, dan was dat een vreselijke boodschap voor die man. Dan moest hij voortaan afgezonderd leven, de bovenste lip bewimpelen en van verre al roepen: 'onrein, melaats'. Iemand die zo als een uitgestotene leefde, wachtte meestal de dood.

Melaatsheid is in Gods Woord het beeld van de zonde. Bent u al ontdekt aan uw dodelijk, zondige bestaan? Of weet u het wel, maar ziet en voelt u het niet? Dat hoort ook bij een melaatse. Deze man zag zichzelf niet zoals hij was. Hij voelde het niet eens als er lichaamsdelen afstierven, ze werden namelijk gevoelloos. Wat een beeld van de natuurlijke mens! Maar dan gebeurt er iets opmerkelijks: 'En zie, een melaatse kwam en aanbad Hem'. Hij kwam onder de mensen, waar hij niet komen mocht, maar de nood dreef hem. Hij was ontdekt aan zijn kwaal en had de dood

ds. K. Boeder,
Dirksland

voor ogen. Misschien heeft hij wel van verre de zaligspreekingen gehoord: Zalig zijn... Zalig zijn... Daar stond hij buiten. Maar dan zien we wat het geloof vermag. Hij breekt door alles heen, want de Vader trekt hem tot Christus.

Komen en aanbidden

'Hij kwam... en aanbad'. Wie aanbad hij? Hem, dat is Christus. Hij aanbad Hem. We zien hem in gedachten liggen aan de voeten van Christus. Wat ziet Christus in hem? Zijn eigen werk, datgene wat Hij door Zijn Geest in het hart van deze melaatse gewerkt had. Wat een eeuwig wonder, anders was deze man nooit tot Christus gekomen.

'Heere, indien Gij wilt'. Hij roept de Almachtige aan en belijdt Zijn vrijmacht: 'Indien Gij wilt'. Kent u dat plaatsje, waar de Heere u rechtvaardig voorbij kan gaan en dan geen onrecht doet? Deze melaatse mag het beoefenen.

Hij zegt er nog iets bij: 'Gij kunt mij reinigen'. Daarin klinkt geen enkele twijfel. Hij mag smeken wat de Geest van Christus in Zijn hart gewerkt heeft. Dat drijft hem tot Christus en doet hem bedelen bij Christus. Hij ligt daar als een rechteloze en zo ziet hij op tot Hem van Wie hij het alleen verwachten kan.

Wat een zegen, als we deze plaats mogen leren beoefenen. Dan telt niets van ons meer mee. Geen bekering, geen godsdienst, geen geloven, geen gestalte... helemaal niets. Wat een les om dat te leren, maar het is zo profijteloos. Want dit is de weg waarin er plaats komt voor Christus en Zijn werk.

'En Jezus de hand uitstreckende, heeft hem aangeraakt, zeggende...' De Reine raakt hier de onreine aan. Jesaja zegt het al: 'Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen, en onze smarten, die heeft Hij gedragen'. Deze melaatse stond erbuiten, maar wordt door Christus aangeraakt. Hij wil zijn onreinheid op Zich nemen, om zo in de plaats van Zijn ganse Kerk te gaan staan en voor de zonde en schuld te gaan betalen als die schuldovernemende Borg en Middelaar. Hij was gekomen om de zonde te betalen en de schuld te verzoenen. Om in die weg de deugden van Zijn Vader te verheerlijken en het recht genoegdoening te geven. Hier ligt een melaatse - het beeld van een ontdekte, vuile en verloren zondaar in zichzelf - aan de voeten van Christus, en wat hoort hij dan? 'Ik wil...' Wat had hij gevraagd? 'Indien Gij wilt...' En dan te horen: 'Ik wil'.

In dit nummer

4 De waarde van het ongeboren leven

6 De leeruitspraken van 1931

24 Ds. Labee over: Omgaan met sieraden

- 2 Een melaatse door Christus genezen
- 3 De zaligspreekingen [43]
- 5 Commentaar: Verstaat gij ook hetgeen gij leest?
- 8 Ds. A.F. Honkoop [4]
- 9 Goed begrepen
- 10 Bijbelstudie Jona [13]
- 11 In de voorzeide leer [6]
- 12 Ds. G.H. Kersten in quotes [9]
- 13 Uit vroeger jaren
- 14 Boekennieuws
- 15 Kerknieuws
- 16 Berichten
- 16 Kerkdiensten
- 23 Jeugdrubriek

Wat hoort hij nog meer? 'Word gereinigd'. Wat een eeuwig wonder voor zo'n verloren zondaar in zichzelf, als hij de stem van God mag horen, maar nog meer: 'En terstond werd hij van zijn melaatsheid gereinigd'. Daar zat niets tussen. Op hetzelfde ogenblik wordt hij gereinigd.

Volkomen genezen

Deze man wist hoe het gebeurd was en kon ook vertellen Wie hem genezen had. Wat erg als we grote dingen menen te bezitten, maar we niet kunnen vertellen hoe wij eraan gekomen zijn. Voelt u? Want dít was in geen hoek geschied. Deze melaatse is volkomen genezen. Op dat plaatsje is het goed wat de Heere doet, maar daar laat Christus de zondaar niet liggen. Dat heeft deze melaatse ook ervaren. Wat een eeuwig wonder. Hij krijgt een bevel van Christus. 'En Jezus zeide tot hem: Zie dat gij dit niemand zegt; maar ga heen, toon uzelf den priester, en offer de gave die Mozes geboden heeft, hun tot een getuigenis.'

Hij mag het tegen niemand zeggen, maar hoeft het ook niet te zeggen. Waarom niet? Een melaatse kon alleen door een wonder genezen worden. Hij moest heengaan en zich 'tonen'. Waarom? Opdat hij in een rechte weg, naar de wet, genezen zou verklaard worden.

We zien hem bij de priester komen. Ook tegen hem mag hij niets zeggen. Maar de priester weet wel hoe deze man genezen was en door Wie hij genezen was. Dit was er één die bij Jezus geweest en door Jezus genezen was.

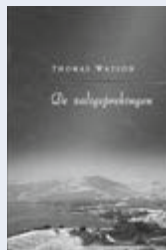
In de weg van het offer

Volk van God, is het ook aan u te zien en te merken dat u Jezus kent? Hoe kon deze man weer in de gemeenschap hersteld worden? 'En offer de gave die Mozes geboden heeft'. Alleen in de weg van het offer wordt de gemeenschap weer hersteld. 'Hun tot een getuigenis'. Wie worden daarmee bedoeld? De kanttekening zegt: 'Die kwalijk deden, Christus verwerpende, van Wiens wonderen zij zelve getuigenis hadden gegeven.'

Zij moesten getuigenis geven van het werk van Christus, maar hadden Hem zelf niet nodig tot hun zaligheid. En wij? Ach, geliefde medereiziger naar de eeuwigheid, bedenk toch wat tot uw eeuwige vrede dient. U bent nog in het heden der genade en er worden nog steeds ten dode opgeschrevenen gereinigd om Christus' wil. Val dan maar net als die melaatse aan Zijn voeten neer en bedel met hem: 'Heere, indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.'

Thomas Watson

Uit: "De zaligsprekingen",
Thomas Watson
(uitg. Den Hertog).

De zaligsprekingen [43]

Over de vreedzaamheid

Zalig zijn de vreedzamen.
Mattheüs 5:9

3. Ten derde is er de politieke vrede, de vrede in stad en land. Dat is de mooiste bloem aan de kroon van een vorst. Vrede is de beste zegening van een natie. Met bijen gaat het goed als ze veel zoemen, maar met christenen gaat het op zijn best wanneer er, zoals bij de bouw van de tempel, geen hamerslag wordt gehoord. Vrede brengt overvloed mee. Ps. 147:14.
4. Ten vierde is er de kerkelijke vrede, als er eenheid en waarheid is in de kerk van God. Nooit bloeit de godsdienst méér dan wanneer zijn kinderen zich als olijfplanten verbreiden om zijn tafel. Eenheid in geloof en tucht vormen een weldaad die we niet hoog genoeg kunnen waarderen. Dat is het wat God heeft beloofd in Jeremia 32:39, en wij moeten dit nastreven (Zach. 8:18-23).

Twee redenen om vredelievend te zijn

De eerste is dat wij tot vrede geroepen worden (1 Kor. 7:15). God heeft nooit iemand geroepen tot verdeeldheid. De reden waarom wij niet mogen strijden, is dat we er niet toe geroepen worden. Maar God heeft ons wel tot vrede geroepen.

De tweede is dat het de aard van de genade is dat zij het hart verandert en vredelievend maakt. Van nature zijn wij woest en wreed van karakter. Toen God de aarde om de mens vervloekte, was die vloek dat zij doornen en distelen zou voortbrengen (Gen. 3:18). Het hart van de mens ligt van nature onder deze vloek. Het brengt niets anders voort dan de distels van twist en strijd. Maar als de genade in het hart komt, wordt het vredelievend gemaakt. De genade legt er een geneigdheid in die aangenaam is, een geneigdheid tot liefde. De genade maakt dat wat knoestig is, glad en zij polijst het. Zij vijlt het ruwe oppervlak van de menselijke geest bij. De genade verandert de gier in een duif, de distel in een mirtenboom (Jes. 55:13), het woeste van de leeuw in het tedere van een lam (Jes. 11:6).

De vredelievendheid als kenmerk van de gelovige

De vredelievendheid laat ons het karakter van de oprecht gelovige zien. Hij wijdt zich aan de vrede. Hij bewaart de vrede, hij is een 'zoon des vredes'. Een waarschuwing: Het betekent niet dat iemand die vredelievend van geest is, niet voor zijn rechten zou mogen opkomen. Als hij op een andere manier de vrede heeft gezocht en die niet heeft kunnen vinden, mag hij naar de rechter stappen, en dan kan hij toch een vredelievend mens zijn. Het is met de gang naar de rechter als met het verklaren van een oorlog, als de rechten van een natie worden geschonden (zoals dat staat in 2 Kronieken 20:2, 3,) en de vrede door geen ander middel dan door oorlog kan worden bereikt. Dan is het gewettigd de ploegschaar in een zwaard te veranderen.

We moeten zó vrede met de mensen maken, dat wij onze eigen vrede in de consciëntie er niet door verstoren (Hebr. 12:14).

(wordt vervolgd)

De waarde van het ongebooren leven

Het is al jaren geleden. Vergeten ben ik het nooit. In het kader van mijn coschap gynaecologie moest ik een bezoek brengen aan een abortuskliniek. Met lood in m'n schoenen ging ik op de fiets ernaar toe. Ik moest in Rotterdam-Zuid zijn. Daar stond de kliniek. De abortusarts vertelde dat ik een zuigcuretage zou meemaken bij een zwangerschap van tien weken. Toen ik vroeg of het kindje ook pijn zou voelen, reageerde ze als door een wesp gestoken. Dat mocht ik niet zeggen! Het was geen kindje, maar een vruchtje of een klompje cellen. Tijdens de handeling stond ik achter haar mee te kijken. Ik voelde me in het hol van de leeuw. Toen de abortusarts mij vroeg de lamp wat te verdraaien, gaf de Heere dat ik dit mocht weigeren. Ik legde uit dat ik op geen enkele wijze medewerking wilde verlenen. Toen ik weer buiten kwam, viel mijn oog op het naambordje van de straat: Ebenhaëzerstraat. Wat een schrill contrast tussen de straatnaam en de kliniek. Eben-Haëzer: steen der hulpe. En dan zo'n gebouw, juist in die straat! Wie zou niet wenen?

De meeste lezers zullen het ondertussen wel weten. Ieder jaar wordt in Nederland 32.000 maal abortus provocatus uitgevoerd. Omgerekend betekent dit dat tijdens een kerkdienst op dankdag, waarin u zo'n kleine twee uur in de kerk bent, er dertig kinderen gedood zijn in de moederschoot. En dit gaat maar door, acht uren per dag, vijf dagen per week, 52 weken per jaar! Dit is een rauwe werkelijkheid in ons land.

ds. H.J. Agteresch,
Werkendam

Bij vele vrouwen geeft het een opluchting. 'Gelukkig, ik ben er weer van af'. Maar beseft men wel dat men moeder is? Vele vrouwen hebben het heel moeilijk. Zij krijgen intense schuld- en depressieve gevoelens. Het kan een traumatische beleving worden die nooit meer weggaat. Maar de handeling is wel definitief geweest. Het kindje is echt

weg en komt nooit meer terug. Toch is de algemene opinie in onze moderne maatschappij dat dit moet kunnen. Het is dan ook bij de wet 'netjes' geregeld. Niemand moet het aandurven dit verworven recht te ontnemen.

Ik heb het meegemaakt, ook in Rotterdam. Een meisje was te vroeg geboren, na 25 weken zwangerschap. Ze werd direct kunstmatig beademd en op de intensive care opgenomen. De artsen hebben voor haar leven gevochten.

Nu moet ik iets doorgeven wat ik bijna niet op durf te schrijven. Want weet u dat tot 24 weken zwangerschap abortus provocatus in

ons land mogelijk is? Wat een contrast. Eén week verschil in zwangerschapsduur kan leiden tot alles eraan doen in verband levensverwachting zoals dat dan heet, of moedwillig doden. Eigenlijk moet de methode niet uitmaken, want abortus provocatus is abortus provocatus. Maar bij late zwangerschapsafbreking gebeurt het met een combinatie van een hormoon om de baarmoeder te laten samentrekken, en een tang om de botten van het embryo te breken, en zuigen.

Met verlangen kijk ik naar wat in Amerika in de staat Texas gebeurt. Daar heeft de moedige gouverneur Greg Abbott in mei van dit jaar een wet ondertekend waar vanaf zes weken abortus provocatus strafbaar moet worden. Zijn uitspraak is: 'Onze Schepper heeft ons het recht op leven geschonken en toch verliezen miljoenen kinderen elk jaar door abortus hun recht op leven. In Texas werken we eraan om die levens te redden'. Helaas heeft de rechter recent bepaald dat de wet nog niet in werking mag worden gesteld.

In óns land zal van 6 tot 13 november de 'Week van het Leven' zijn. Deze week is bedoeld om aandacht te geven aan de positie van de ongebooren kinderen en aan de vrouwen die onbedoeld zwanger zijn. Het is immers een uitdaging in onze maatschappij om niet alleen 'nee' te zeggen, maar ook om 'ja' te doen. We moeten proberen er te zijn voor deze kinderen en hun moeders die het zo moeilijk hebben. Gelukkig zijn er instanties die hiervoor alle aandacht hebben. Probeer hen te steunen door hun publicaties te lezen, door uw geldelijke giften en bovenal door het gebed. In de Bijbel hebben juist de kinderen een bijzondere plaats gekregen. Jezus nodigt vriendelijk: 'Laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert hen niet; want derzulkens is het Koninkrijk Gods'. Christus duidt hier op kleine kinderen, waaronder de zuigelingen. Maar ligt in deze woorden ook niet een lijn naar de ongebooren kinderen?

Wat schrijft dokter Lukas teer over de ontmoeting tussen Maria en Elisabeth. Beiden waren zwanger. Maria heel kort en Elisabeth zes maanden. Johannes sprong op in de moederschoot. Hij mocht zijn Jezus ontmoeten! 'Laat de kinderkens tot Mij komen, en verhindert hen niet'. Wat ligt er een ouderschuld, waar wij zo vaak zélf een hindernis zijn. En... laat het ons gebed maar zijn dat vele kinderen tot Jezus mogen komen en hierin ook niet verhinderd zullen worden door opzettelijke zwangerschapsafbreking.

Verstaat gij ook hetgeen gij leest?

De afgelopen weken stond een preek van ds. P.J. Visser, predikant van de Protestantse Gemeente in Rotterdam, over Openbaring 13 breed in de aandacht.

ds. G. Clements,
Gouda

Patmos

Nogal eens werd er gehoord dat ds. Visser het visioen te vrijmoedig zou hebben toegepast op het hier en nu, van corona tot een nieuwe wereldorde. Minister Hugo de Jonge vond de uitleg van ds. Visser 'totaal onnavolgbaar'. Hij voelde zich persoonlijk aangesproken op zijn coronabeleid. Ik laat de discussie voor wat ze is, er is genoeg over geschreven. Overigens vind ik het onjuist dat een preek zo publiek op de snijtafel van de media komt. De vraag blijft intussen wel hoe concreet het boek Openbaring gelezen mag worden.

Voleinding

Openbaring is een troostboek voor Gods strijdende kerk op aarde. Het geeft in beelden en visioenen weer dat God regeert. De Openbaring is de voltooiing van het grote heilsgebeuren dat in Genesis 1-3 begonnen is. Genesis en Openbaring zijn als het ware de boekensteunen van de Bijbel. In Genesis lezen we hoe de wereld geschapen is en waarom de wereld ten onder gaat. Het leert ons ook dat God een Zaad beloofde. Openbaring beschrijft hoe dit Zaad gekomen is, hoe Het de kop van de slang heeft vermorzeld en eindelijk de

volkomen overwinning behaalt. 'De zaligheid zij onzen God, Die op den troon zit, en het Lam' (Openb. 7:10).

Het boek Openbaring beschrijft de geschiedenis in beelden en visioenen. De centrale vraag is hoe we deze beelden mogen uitleggen. Er zijn uitleggers die menen dat het boek Openbaring vooral gaat over de tijd van het Romeinse Rijk, toen de christenen op grote schaal werden vervolgd. Die uitleg vinden we vooral bij moderne Bijbelwetenschappers. Er zijn ook uitleggers die menen dat Openbaring spreekt over de laatste periode van de wereldgeschiedenis. Evangelische kringen hangen deze mening aan met hun visie op een duizendjarig vrederijk. De kanttekeningen van de Statenvertaling passen nogal wat beelden toe op de kerk van Rome met de paus als de antichrist. Het bezwaar tegen deze benaderingen is dat de uitleg van Openbaring zich beperkt tot slechts één periode uit de geschiedenis.

De apostel Johannes krijgt in Openbaring 1:19 de opdracht een troostboek te schrijven voor de dienstknechten van alle tijden en plaatsen. 'Schrijf, hetgeen

gij gezien hebt, en hetgeen is, en hetgeen geschieden zal na dezen'. Het Bijbelboek beperkt zich niet tot wrede keizers of machtsbeluste pausen, maar spreekt over antichristelijke machten gedurende de gehele periode van het Nieuwe Testament tot aan de wederkomst.

Het is tot troost voor Gods strijdende kerk dat in alle benauwdheid Christus de 'Overste van de koningen der aarde' is (Openb. 1:5). Wel zien we dat er in het boek Openbaring sprake is van een toename van de uitoefening van Gods oordelen. De zeven bazuinen roepen nog tot bekering (Openb. 8), maar de zeven fiolen van Gods gramscap luiden het definitieve einde in van alle dingen (Openb. 16).

Openbaring 13

Hoe mogen we Openbaring 13 vandaag uitleggen? Er is in dit hoofdstuk sprake van de draak en van twee beesten. De draak is volgens Johannes de satan (Openb. 12:9). Hij voert zijn macht uit door twee handlangers, het beest uit de zee en het beest uit de aarde. Het beest uit de zee vertegenwoordigt de overheidsmacht, het beest uit de aarde de dwaling.

In de geschiedenis van de kerk zien we beide beesten steeds weer samenspannen tegen Christus en Zijn Kerk. In de eerste eeuwen eisten de Romeinse keizers met geweld offers van hun onderdanen, in de zestiende eeuw dwongen roomse vorsten op brute wijze tot bijgelovigheid. Vandaag zien wij opnieuw een verbond tussen overheden en de atheïstische levensbeschouwing. Onbijbelse wetten worden steeds dwingender opgelegd, onder meer op het terrein van het huwelijk en alternatieve samenlevingsvormen. Het samenspannen van de twee beesten en de draak brengt steeds weer christenen in de knel. Het boosaardige drietal vormt een antimacht tegenover de heilige Drie-eenheid. Gelukkig lezen we in vers 7: 'En hetzelfde (beest) werd macht gegeven...'. De macht van de draak en zijn handlangers is begrensd. De duivel weet dat hij een kleine tijd heeft (Openb. 12:12).

Wel moeten wij voorzichtig zijn om al te snel gebeurtenissen te duiden als het werk van het beest. Echter wanneer de overheid zou verbieden Gods heilige geboden op onze scholen te onderwijzen, is er zonder twijfel sprake van de onheilige verbintenis van Openbaring 13. De oprechte discipelen des Heeren hoeven overigens niet te vrezen. 'Zij zijn gekocht uit de mensen, tot eerstelingen Gode en het Lam' (Openb. 14:4).

De leeruitspraken van 1931

J. van 't Hul,
Lieren

Als afsluiting van de studie aan de Theologische School te Rotterdam schrijven de studenten een eindscriptie. Nu zij alle drie tot dienaar van het Goddelijk Woord bevestigd zijn, leggen we ieder van hen enkele vragen voor over hun scriptie. Vandaag: ds. J. Beens en zijn scriptie over de leeruitspraken van 1931.

Wilt u iets zeggen over het voortraject: Hoe kwam het onderwerp van de scriptie tot stand?

'Ik herinner me dat ds. G. Clements, vakdocent dogmatiek, ons in het tweede leerjaar al wat voorbereidde op een scriptie. In het vierde leerjaar zou ons gevraagd worden onderzoek te doen naar een thema dat voor onze verdere ambtelijke loopbaan van waarde zou zijn. Maar, daar moesten we in het derde leerjaar wel vast mee beginnen! Voor mij persoonlijk is het leerstuk van het verbond een wezenlijk aspect in de prediking. Dit raakt het hart van de prediking. In de beginjaren van de Gereformeerde Gemeenten heeft ds. G.H. Kersten gereageerd op verschillende theologen die hun visie gaven op de verbondsleer. Daarmee heeft hij de verbondsleer van de Gereformeerde Gemeenten getoetst. De beginfase van de Gereformeerde Gemeenten had een heel eigen karakter, zoals ook in de scriptie is weergegeven. Ds. Kersten heeft ervoor gezorgd dat we als gemeenten theologisch herkenbaar zijn. Vanwege de waarheid wist hij zich hiertoe gedrongen. Door Gods voorzienige leiding kwam de Generale Synode in 1931 tot een zestal leeruitspraken rondom de verbondstheologie, de zogeheten 'leeruitspraken van 1931'.

Ik vind het van wezenlijk belang dat deze leeruitspraken ook in de 21ste eeuw voluit in de prediking geborgd zijn. Meer dan

Op de Generale Synode van 2019 is in lijn met de Westminster Confessie gesproken over verbonds- en evangeliebeloften.

honderd jaar later willen we als Gereformeerde Gemeenten staan op hetzelfde fundament'.

Wat waren de omstandigheden die in 1931 aanleiding gaven tot het opstellen van leeruitspraken?

'De leeruitspraken van 1931 staan uiteraard niet op zichzelf. Daar is een geschiedenis aan voorafgegaan. Dat heb ik in mijn onderwerpstitel ook een plek willen geven: 'De geschiedenis rondom de leeruitspraken van de Gereformeerde Gemeenten in 1931 en haar betekenis voor vandaag'. De eerste vraag die ik mij gesteld heb, was: 'Wat is de aanleiding geweest voor de leeruitspraken van de Gereformeerde Gemeenten in 1931?' Aan de hand van bronnenmateriaal (waaronder vooral de boeken van ds. M. Golverdingen, "Om het behoud van een kerk", en "Vernieuwing en verwarring, 1946-1950") heb ik geprobeerd de jonge Gereformeerde Gemeenten in de periode van 1907 tot 1931 te kenschetsen. In de tijd rond 1919 waren er samensprekingen tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Gemeenten. De christelijke gereformeerde ds. J. Jongeleen, met aan zijn zijde prof. J.J. van der Schuit, disputeerde met ds. Kersten. Aan de leeruitspraken van 1931 ging de particuliere synode van het Noorden in 1929 vooraf. Eigenlijk had deze particuliere synode de leeruitspraken al geformuleerd.

Naast dat ik geprobeerd heb de geschiedenis in kaart te brengen, heb ik ook het theologisch eigene van de zes leeruitspraken willen beschrijven. Waar komen die uitspraken vandaan? In welke confessies komen we ze tegen? Wat zeggen Calvijn, Comrie en Boston (lees: 'Westminster Confessie') hierover? Kunnen we ze naast de Drie Formulieren van Enigheid leggen? Uiteraard is hierover al veel geschreven, onder meer door ds. G.H. Kersten, ds. A. Vergunst en ds. A. Moerkerken. In de uitgave "Het onwankelbare verbond" is recent opnieuw over dit thema geschreven, maar het is waardevol er ook zelf doorheen te kruipen'.

Op de leeruitspraken is in de loop der jaren behoorlijk gereageerd.

'Daar gaat de derde vraag in mijn scriptie over. Zowel intern als extern kwam er kritiek, van buitenaf vooral door dr. J.G. Woelderink. Later is er geschreven over systeemdwang in de Gereformeerde Gemeenten. We moeten ook prof. dr. ir. J. Blaauwendraad noemen, die er rond de eeuwwisseling behoorlijk op heeft

ds. J. Beens

gereageerd. Zijn commentaar was vooral gericht tegen de zesde leeruitspraak (zie kader). Hij vond dat er eigenlijk altijd een tweestromenland geweest is sinds het samengaan van de ledeboeriaanse gemeenten en de kruisgemeenten. Reeds lang vóór 1907 was er al sprake van de zogenaamde Drentse en Gelderse richting.

Uw vierde scriptievraag richt zich op het heden: wat betekenen de leeruitspraken voor de prediking vandaag in de Gereformeerde Gemeenten?

‘Belangrijk hierbij zijn twee Generale Synoden, te weten die van 2001 naar aanleiding van de publicaties van prof. Blaauwendraad. Op de laatste Generale Synode, in 2019, is in lijn met de Westminster Confessie gesproken over verbonds- en evangeliebeloften. Hoe spreken wij over de beloften in de prediking? Dat heeft uiteraard alles te maken met de zesde leeruitspraak (zie kader). Het is interessant om vervolgens ook te zien of de leeruitspraken een plek krijgen in predikaties en hoe predikanten dit dan theologiseren. Om die reden heb ik er verschillende preken van predikanten uit de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Gemeenten en de Gereformeerde Gemeenten in Nederland op nagelezen.’

Hoeveel nieuws is er nu beschikbaar gekomen?

‘Veel scriptie-onderwerpen zijn kortere of langere tijd geleden al weleens beschreven. Maar het gaat in de eerste plaats om het leereffect voor de student zelf, zodat hij in het ambtelijke leven weet waar hij het over heeft. Predikanten moeten weten hoe ze Bijbels-theologische uitspraken kunnen herleiden. We moeten weten waar ze vandaan komen, of ze gestoeld zijn op de Schrift, of zulke uitspraken liggen in de lijn van onze vaders van de Reformatie en Nadere Reformatie. We moeten met elkaar weten of er overeenkomsten zijn met de Reformatie en het Puritanisme. Ons wordt vaak verweten dat we er een

Gereformeerde Gemeenteleer op nahouden. Daarom is het zo nuttig om ons te verdiepen in de vaders, zodat we vaste grond onder de voeten hebben. Er is weleens gezegd dat we van de leeruitspraken van 1931 een vierde belijdenisgeschrift hebben gemaakt. Daarom had ik liever gezien dat deze uitspraken waren benoemd geworden als ‘Zes synodale uitspraken bij de verbondsleer’. Daarmee had die kritiek wellicht voorkomen kunnen worden. Maar het is mijn innerlijke overtuiging dat de zes leeruitspraken geheel overeenkomen met de Heilige Schrift. Onze gemeenten vinden hun bestaansrecht in het met Olevianus spreken over bediening en wezen van het verbond, of om het met Calvijn te noemen: de uit- en inwendige roeping. Het Schriftwoord van Jezus tot Nicodémus, dat de mens wedergeboren moet worden en zich voor Gods aangezicht geplaatst moet weten, heeft in onze tijd van accentverschillen in de prediking dringend onderstreping nodig. Ralph Erskine spreekt duidelijk dat de Wet voor het Evangelie gaat, het bekende beeld van de naald en de draad. Die lijn vind ik terug bij Boston, Comrie en Kersten. Er komen dus geen nieuwe dingen aan het licht, maar we moeten, te midden van allerlei verbondsvisies, weten hoe hierover geschiedenis is geschreven.’

Wat gebeurt er nu met uw scriptie? Vraagt iemand er straks nog naar?

‘Vierdejaars studenten presenteren de uitkomsten van hun scripties naar gewoonte aan docenten en studenten van de school. Dit jaar waren de curatoren er ook bij. Het gebeurt nu ook voor het eerst dat onze scripties in De Saambinder beschreven worden. Wat dat betreft boeken we vooruitgang. Het is voor mijzelf heel leerzaam geweest en ik hoop van harte dat het in de prediking de plaats mag hebben waarvoor het bedoeld is.’

(Volgende week: de scriptie van ds. L. van der Kuijl)

De Generale Synode van de Gereformeerde Gemeenten (1931) sprak uit:

1. Dat het Verbond der Genade staat onder de beheersing van de uitverkiezing ter zaligheid, dat het wezen des verbonds daarom alleen geldt de uitverkorenen Gods en nooit gelden kan het natuurlijk zaad. Dat aard en wezen van het Verbond der Verlossing en Verbond der genade één zijn en niet twee. In wezen is het één Verbond.
2. Dat de Heilige Schrift slechts spreekt van twee Verbonden in betrekking tot des mensen eeuwig staat, namelijk het Verbond der Werken en het Verbond der genade.
3. Dat wat het wezen des verbonds betreft, de Heilige Schrift alleen spreekt van twee Hoofden; Adam hoofd van het Verbond der Werken, Christus Hoofd van het Verbond der Genade, volgens Romeinen 5: 12 en 19; 1 Korinthe 15:22, enzovoorts.
4. Dat een verbond in zijn wezen twee partijen kent; dat gelijk God met Adam, als vertegenwoordigend hoofd van al zijn zaad, het Verbond der Werken heeft opgericht, alzo met Christus, als het vertegenwoordigend Hoofd van al de Zijnen, het Verbond der genade is opgericht, terwijl het (subjectief) wordt opgericht met de uitverkorenen, als zij door wedergeboorte en geloof in de tijd in dat verbond worden ingelijfd.
5. Dat het Verbond der Genade van God een bediening heeft ontvangen, een openbaringsvorm, die wisselde en die meerderen omvat dan de uitverkorenen Gods. Deze laatsten echter alleen zijn wezenlijk in het Verbond begrepen.
6. Dat de verantwoordelijkheid van elk mens wortelt in de schepping. Geschapen naar Gods beeld, eist God van de gevallen mens Zijn beeld terug. En die verantwoordelijkheid is groter, naarmate God met hem meer bemoeienissen maakt. In het bijzonder wordt de verantwoordelijkheid groter door de ernstige aanbidding van Christus en de verbondsweldaden in het Evangelie, als blijkt uit vele plaatsen als: Ezechiël 33:11; 2 Korinthe 5:20; Mattheüs 23:37; Lukas 10: 13-15; Johannes 3:36; Openbaring 22:17 enzovoorts.

Uitzien naar nieuwe studenten

Ds. A.F. Honkoop was maar zeven jaar predikant toen hij in 1960 curator van de Theologische School werd. 'Ik was nog maar een broekie', zei hij later. Bijna veertig jaar maakte hij deel uit van dit college; veruit de meeste jaren als voorzitter.

W.B. Kranendonk,
Amersfoort

Straks, als ik er niet meer ben, volg jij me op als voorzitter van het curatorium', zei vader ds. P. Honkoop tegen zijn zoon. 'En denk erom dat je niet weigert'.

En ds. A.F. Honkoop werd eerder voorzitter dan hem lief was, al in 1963. Zijn verkiezing door de andere curatoren was opmerkelijk. Veel ervaring had hij nog niet, hij zat nog maar drie jaar in het curatorium. Kennelijk waren zijn gave om leiding te geven en zijn mensenkennis de andere broeders opgevallen.

De eerste curatoriumvergadering die ds. A.F. Honkoop moest leiden, in juni 1963, was een van de meest bewogen samenkomsten uit de geschiedenis van de Theologische School. Een dag eerder was ds. P. Honkoop overleden. Kort voor zijn sterven had hij z'n zoon gezegd dat de vergadering gewoon moest doorgaan.

In die zitting van het curatorium werden drie studenten toegelaten en deed student P. Honkoop jr., de broer van A.F., examen. Schokkend was dat tijdens de vergadering de vrouw van docent ds. L. Rijksen onverwacht overleed.

Ds. Honkoop beseftte terdege dat curatoren een verantwoordelijke taak hebben die menselijk gesproken te zwaar was. Binnen het curatorium zei hij soms: 'We moeten beseffen dat wij ondanks alle voorzichtigheid fouten kunnen maken. Maar laten we ook bedenken dat één verkeerde beslissing verwoestend kan zijn voor Gods Kerk. (...) Als wij het alleen met ons eigen verstand moeten doen, dan is het onmogelijk! Je kunt het daarom alleen doen in het vertrouwen dat God door Zijn Geest licht en verstand wil geven'.

Bij de toelatingsgesprekken was ds. Honkoop volgens medebroeders doorgaans 'zakelijk en rustig'. Scherp was hij tegenover mannen bij wie hij ootmoed miste. 'Hij had een zwak voor schuchtere mensen', zegt emeritus-docent ds. Moerkerken. Zelf vertelde ds. Honkoop eens dat er bij de curatoren een hartelijk uitzien is om nieuwe mannen aan te nemen. 'Sommigen denken dat je als het ware door midden wordt gezaagd. Dat is een totaal verkeerde gedachte. We zitten er echt naar uit te zien: kunnen we ze aannemen?' Over kritiek op het curatorium zei ds. Honkoop: 'Heel veel daarvan kan ik begrijpen en verwerken, omdat ik weet dat ze vaak uit onkunde voortvloeit. Er is ook weleens kritiek die pijnlijk is. Weet je wat voor mij het allervoornaamste is? Of ik eerlijk m'n knieën voor God kan buigen'.

Het predikantentekort in de gemeenten hield hem bezig. 'Er zijn gemeenten die dringend een herder behoeven'. Toen op de synode van 1977 werd gesproken over het geringe aantal toelatingen, liet ds. Honkoop iets zien van de worsteling daaromtrent bij hem en bij de curatoren. 'Wij verlangen studenten aan te nemen en niet om ze af te wijzen. Men moet echter wel duidelijk vasthouden aan de eisen van bekering en roeping'.

De keerzijde noemde hij ook. 'Sommige kerkenraden sturen mannen door van wie je moet zeggen: Deze mensen hebben een geheel andere geloofsbeleving dan onze gemeenten vanouds eigen was. Dat is óók nood, geestelijke nood'.

Onder de studenten werd ds. Honkoop in zekere mate gevreesd. Hij kon scherp zijn in zijn commentaar op proefpreken, zeker

Waarom zulke schokkende geschiedenissen?

Begrippen uit het geloofsleven uitgelegd

In Gods Woord kunnen we lezen over de wonderen die de Heere doet: doden worden opgewekt, kreupelen genezen, blinden worden ziende, verlamde mensen opgericht, enzovoort. Kortom, in de Bijbel staan mooie en bemoedigende woorden.

We moeten echter erkennen dat er ook veel ingrijpende en schokkende geschiedenissen vermeld staan. Vooral in het Oude Testament komen we tamelijk veel passages tegen vol met geweld en ingrijpende zaken.

Je zou je kunnen afvragen, waarom het de Heere goed gedacht heeft ook dat alles te laten opschrijven.

De eer van God

Neem de verwoesting van Sodom en Gomorra door zwavel en vuur. Die steden werden geheel en al omgekeerd en die ganse vlakte met alle inwoners en ook het gewas van het land. Een vreselijke ramp! Alleen Lot en de zijnen werden op tijd uitgeleid. Maar dan lezen we vervolgens ook nog over het schokkende einde van de vrouw van Lot: 'En zijn huisvrouw zag om van achter hem; en zij werd een zoutpilaar' (Gen. 19:26). Wat moeten we van dat alles en nog veel meer denken?

Voordat we hierover allerlei meningen verkondigen, moeten we ons realiseren dat ook de schokkende dingen in de Bijbel in een bepaald verband staan en dat ze steeds te maken hebben met de zonde en de gevolgen ervan. Zo werd in de goddeloze steden van Kanaän de eer van God op een verschrikkelijke wijze aangetast, zoals ook de mens in het paradijs de eer van God niet op het oog had. De mens werd een eerrover van God. Hij zocht zijn eigen eer. Welnu, de rechtvaardige en heilige Schepper van hemel en van aarde betoont met de zonde geen gemeenschap te kunnen hebben. Hij vertoont Zich over de ongerechtigheden. Hij heeft immers de mens geschapen, opdat deze Hem zou eren, vrezen en dienen. Wat heeft de mens onder het Oude Testament daarvan terecht gebracht? En wat brengen wij ervan terecht?

De huisvrouw van Lot

En wat de vrouw van Lot betreft, zij kon het niet laten om tegen het uitdrukkelijke verbod des Heeren in stil te staan en om te zien. Ze hing nog met alle vezels van haar bestaan aan Sodom, aan het oude leven! Toen werd zij in het oordeel betrokken. Want zij werd als een zoutpilaar. Maar deze vrouw was ernstig gewaarschuwd. Gewaarschuwd vóór het oordeel. Gewaarschuwd door de mannen Gods, dat de stad door hemels vuur zou vergaan, want de Heere laat niet eindeloos met Zich spotten. De vrouw van Lot heeft het begin van de uitvoering van de oordelen aanschouwd. Zij is er ooggetuige van geweest. Ze was een vrouw met vele voorrechten: zoveel gezien en gehoord en nochtans heeft ze zich niet in waarheid bekeerd. Zij wordt ons in de Schrift door de Heere Zelf voorgehouden als een waarschuwend voorbeeld: 'Gedenkt aan de vrouw van Lot' (Luk. 17:32). Opdat wij de Heere zouden zoeken voor het te laat is en niet als deze vrouw zouden ondergaan!

ds. J. Schipper, Scherpenzeel
(slot)

In de rubriek Goed Begrepen leggen ds. J. Schipper en ds. W. Visscher wekelijks een geloofsbegrip uit. De rubriek is vooral bedoeld voor jongvolwassenen, in de leeftijd van ongeveer 20 tot 40 jaar.

als de volheid van het Evangelie van Jezus Christus niet voldoende was belicht. Daarnaast lette ds. Honkoop er scherp op of studenten niet naast hun schoenen gingen lopen. Hij had een hartgrondige hekel aan 'vroom gedoe' en aan 'vervloekte hovaardij'.

Toen een jongeman, die al een universitaire studie theologie had gevolgd, werd toegelaten, waarschuwde ds. Honkoop hem ernstig niet te denken alles te weten. Bedeesd zei de jonge student: 'Dominee, ik kom hier om te leren'. Daarop schoot ds. Honkoop vol en zei: 'Wees maar dankbaar dat je die studie achter de rug hebt. Had ik die maar kunnen volgen'.

'Wij verlangen studenten aan te nemen en niet om ze af te wijzen. Men moet echter wel duidelijk vasthouden aan de eisen van bekering en roeping.'

De invulling van het studieprogramma en de dagelijkse gang van zaken liet ds. Honkoop over aan de rector en docenten. Hij vroeg wel geregeld of de studenten wel hard genoeg studeerden. Daarnaast had hij oog voor het welbevinden van de docenten. Met overtuiging verdedigde hij op de Generale Synode van 1971 het voorstel dat docenten eventueel konden worden losgemaakt van hun gemeente, om zich geheel aan het lesgeven op de Theologische School te wijden. De synode ging uiteindelijk unaniem akkoord.

Het zou nog 25 jaar duren voordat dit inderdaad gebeurde. In het najaar van 1995 constateerde het curatorium dat het les- en leidinggeven aan de Theologische School, gecombineerd met het dienen van de gemeente Gouda, voor docent ds. A. Moerkerken te veel was. Ds. Honkoop nam een radicaal besluit. Tegen de rector zei hij: 'Jij neemt afscheid van Gouda, vraagt emeritaat aan en je komt fulltime naar de Boezemsingel'. Zonder veel discussie nam het curatorium de suggestie van zijn voorzitter over.

**Volgende week deel 5:
Ds. Honkoop als synodepreses**

(wordt vervolgd)

Jona's wonderlijke verlossing uit het ingewand van de vis

'De HEERE nu sprak tot den vis, en hij spuwde Jona uit op het droge'.

Jona 2:10

ds. C.A. van Dieren,
Rijssen

Drie dagen en drie nachten verkeert Jona in het ingewand van de vis. Daar zal hij niet kunnen blijven, hoe zalig hij ook gesteld is.

De Heere is de Onveranderlijke, ook in Zijn opdracht aan Jona. Jona moet en zal naar Ninevé. Niets kan Gods hoog besluit ooit keren. De tijd, dat de Heere Jona tevoorschijn zal brengen, is nu aangebroken. Op Gods machtswoord zal het gebeuren. Maar... tot wie spreekt de HEERE? Niet tot Jona, maar tot de walvis, een beest zonder verstand. Onmiddellijk volgt de grote vis het bevel op. Wat een beschamende les! In het boek Jona zien we hoe de hele schepping, de wind, het water, de vis, de

worm, zelfs de heidenen, luisteren naar de Heere. Hoelang spreekt de Heere al tot ons? Blijven we het volhouden om niet te gehoorzamen? Verschuil u maar niet achter uw onmacht, want uw schuldige onwil gaat voorop.

Uitgespuwd en verlost

In de diepte hoort de walvis Gods bevel en direct gehoorzaamt hij. Er is echter nog wel een weg te gaan. De vis mag Jona niet midden in de zee uitspuwen, want daar zou hij jammerlijk verdrinken. Hoe onmogelijk

het ook voor zo'n grote vis is om zonder levensgevaar in het ondiepe water bij de kant te komen, voor de Heere is niets te wonderlijk. Hij zorgt voor de vis, maar bovenal zorgt Hij voor Jona.

Uitgespuwd, verlost uit de banden van de dood, ligt Jona daar op het zand. Zijn fierheid en kracht zijn verdwenen. Het wier is aan zijn hoofd gebonden en hij stinkt naar het ingewand van de vis.

Zijn dat onbekende wegen? Hebt u ook al uw recht voor God verloren? Het recht van Christus blijft alleen over en triomfeert. Het heil is des HEEREN.

Jona is naar de onbevattelijke wijsheid van God een type en voorbeeld van Christus, Die drie dagen en drie nachten in het hart van de aarde gelegen heeft. Er is wel een groot verschil. Jona moest om eigen ongehoorzaamheid en eigen schuld het donker, de dood en de hel in. In Christus is echter geen schuld te vinden. In alles is Hij Zijn Vader gehoorzaam geweest. Daarom kan Hij de schuld van Jona en van de hele Jona's-kerk op Zich nemen en wegdragen. De gewillige Knecht des Heeren wist van eeuwigheid voor welke rebelse Jona's Hij zou afdalen. Zulke Jona's moeten overboord. Zij worden gewillig gemaakt om zich onvoorwaardelijk over te geven. Dat gaat niet langs een mens heen. Hij is erbij als hij overboord gaat. Hij is erbij als het Gods tijd is en hij zich onvoorwaardelijk mag overgeven.

Gerechtigheid aangebracht

Wat denkt u, heeft Jona iets daaraan gedaan? Helemaal niets. Die man was volkomen lijdelijk. In het stuk van de rechtvaardigmaking van de Kerk komt er niets van de mens aan te pas. Het is Christus alleen Die tussentreedt en volkomen gerechtigheid aanbrengt. Zo staat Jona nu in al zijn walgelijkheid op het droge, op de vaste grond van de verlossing. Hij zal echter ook gereinigd worden, want rechtvaardigmaking en heiligmaking zijn noodzakelijk aan elkaar verbonden. En dan zal Jona als een verloren adamskind ook zijn ambt terugkrijgen.

Vragen

1. Wat is de beschamende les van het spreken van de Heere tot de vis?
2. Op welke wijze is Jona een voorbeeld van Christus?
3. Wat blijft er nu van Jona over?

(wordt vervolgd)

Meester Pieter Johannes Lamoré (1884-1962) was een onderwijzer van het eerste uur. Hij gaf les op scholen te Utrecht, Opheusden en Borssele. Als hoofd der school was hij verbonden aan Nieuw-Beijerland (1924-1949). Hij bezat een enorme kennis van de kerk- en vaderlandse geschiedenis.

Luther als pedagoog

Werkgroep Onderwijs van het Deputaatschap KGJO in samenwerking met het Deputaatschap Opvoeding Onderwijs en Catechese van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland

‘Het is heel nuttig, zowel voor onderwijzers als ouders, om van Luthers opvoedkundige denkbelden kennis te nemen. Hij begreep dat de hervorming van de kerk van de opvoeding van de kinderen moet uitgaan.

‘**T** Is niet verwonderlijk dat Luther ook op pedagogisch terrein zijn stem liet horen. Want de school bevat de toekomst van de natie. Luther achtte het onderwijzersambt bijzonder hoog. ‘Men kan’, zegt hij, ‘een werkzame en godvrezende schoolmeester die kinderen opvoedt en onderwijst nooit genoeg belonen. Hij is met geen goud te betalen. Ik ken geen stand op aarde die ik meer zou beminnen dan die van leermeester’. Luther was van de noodzaak van de opvoeding diep overtuigd: ‘Hoe moeilijk is de ware opvoeding. En toch maken we ons druk met allerlei zaken, alleen niet met de tucht van de kinderen. Het is in de christenheid slecht gesteld, omdat niemand zich om de kinderen bekommert. En zal het weer goedgaan, dan moet echt met de kinderen begonnen worden. Omwille van de kerken moet men christelijke scholen hebben. God onderhoudt de kerken door de scholen. Daarin wordt de jeugd tot godzaligheid opgeleid en voor alle christelijke en eerlijke betrekkingen geschikt

gemaakt. Ze moeten onderwijzers en leraars schenken. Ook voor het gewone leven moeten ze dienen. Omdat er van het onderwijzen van de kinderen door de ouders niet veel terecht zou komen door onverschilligheid, gebrek aan middelen, aan tijd en bekwaamheid, moeten er mensen zijn die kinderen goed en behoorlijk onderwijzen en leiden kunnen’. Het was echter Luthers overtuiging dat alle onderwijs en opvoeding van de ouders behoren uit te gaan: ‘Het recht van de ouders over hun kinderen komt af van God. Ieder ouder moet zijn kind zien als een kostelijke, eeuwige schat, die hij van God bewaren moet, opdat de duivel, de wereld en het vlees hem niet ombrengen. Daarom, zie erop toe dat u uw kinderen vóór alles laat onderwijzen in geestelijke dingen, dat u ze eerst aan God overgeeft en dan aan de aardse zaken.’ Mooier kan het niet gezegd worden. Luther zag uit het nalaten van goed - dat is: christelijk - onderwijs zulke ellendige gevolgen voortkomen dat hij zelfs van de

overheid eist dat ze christelijke scholen zullen oprichten. Ja, dat de overheid ook verplicht is de onderdanen te dwingen hun kinderen naar school te sturen. Sterker, Luther meent dat de overheid, tegen de wil van de ouders, een jongen die voor een of ander ambt bijzondere aanleg toont, daarvoor moet laten opleiden. Dit standpunt heeft verwondering gewekt. Luther schijnt hier van de lijn af te buigen. Eerst zegt hij: de ouders zijn de aangewezenen voor de opvoeding en het onderwijs van hun kinderen, en dan haalt hij de overheid met alle kracht erbij en geeft deze de volledige macht in handen op dit terrein. Luther heeft echter duidelijk uitgesproken dat opvoeding en onderwijs een zaak van de ouders zijn, hetzij door het zelf te doen of te laten doen. Let wel: hij schrijft dit aan de burgemeesters en raadsheren van Duitsland. Nu konden die zeggen: U richt u in uw schrijven tot de ouders. Wat gaat ons dat dan aan? Alsof ze zeiden: Luther, u bent aan het verkeerde adres. Laat die ouders als de eerst aangewezenen er dan ook voor zorgen. ‘Dat is juist gesproken’, antwoordt Luther. Alsof hij zei: dáár hoort het thuis. Ja maar, als de ouders dat niet doen? Moet het daarom achterwege blijven? Hoe zullen de overheid en de raad zich verontschuldigen dat dit hun plicht niet is? Dat overheids-onderwijs was dus een soort aanvulling. De ouders voorop, dan de overheid. Dat is Luthers regel!

Uit De Saambinder van 22 februari, 8 maart, 10 mei, 9 augustus en 25 oktober 1923.

(slot)

Reacties naar: p.kieviet@versluijsschool.nl

GETUIGE - de christelijke levenswandel

De ware vreze des Heeren komt naar buiten toe openbaar. Ds. Kersten stelde daarom dat het vreemdelingschap van een christen iets anders is dan een kluizenaarsbestaan. Iedere christen is geroepen een lichtend licht te zijn in een duistere wereld.

B. Bolier,
Elspeet

Vreemdelingschap

Vreemdelingschap is geen vrucht van eigen akker. Wij zoeken dat niet 'tenzij God ons het leven in de wereld onmogelijk maakt en ons de dood laat vinden in wat eerder ons leven was'. Het vervagen van grenzen omschreef de predikant als een list van de duivel. 'God heeft die scheidslijn getrokken in Zijn Woord. Denk maar aan dat ene feit dat in de Openbaring aan Johannes geschreven staat. Degenen die het teken van het beest niet hebben, worden in Gods oordelen gespaard, maar door de wereld uitgestoten. (...) Er is dus voor de kerk een eigen plaats in de wereld aangegeven en die plaats roept op tot strijd. De Heere heeft voor die

kerk een plaats aangegeven om alleen te wonen'. Woorden die nog steeds hoogst actueel zijn!

Dit vreemdelingschap is echter geen on-Bijbelse wereldmijding. 'Nee, dat zijn geen doperse neigingen. Dat is onze ligging niet', zo zei ds. Kersten. 'Meld de deugden van Hem, Die u geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht! Vertel het aan de arme wereld, wie God voor u werd – voor zó één!' 'Het wil er zo nog wel in, dat stille vrome, zich terugtrekkende leven, dat hier en daar bij de wereld zekere achting verwerft. Maar dat hij heilig, in kinderlijke vreze Gods wandelt? Nee, dát wil er zo niet in'.

'Diegene wandelt met God, die zich tegen de levensstroom van de wereld stelt met de donder van het komende oordeel. Dat hadden wij van Henoeh mogelijk niet kunnen denken. Maar God de Heilige Geest getuigt beide van hem: Hij wandelde met God (...) En tegelijk zegt de Schrift ons dat hij tegen de vele goddelozen van zijn dagen in ging en profeteerde van het rechtvaardige oordeel van God. Laat dan de wereld schimpen, spotten, haten - Henoeh profeteerde: Gods volk, zie uw roeping! Helaas, u zwijgt te veel!'

Naasteliefde

Liefde tot God en liefde tot de naaste kunnen onmogelijk gescheiden worden. 'Het besef voor een eeuwigheid geschapen te zijn, kan Gods kinderen zo vervullen met medelijden voor de naaste. Wanneer de liefde van Christus in hun harten is uitgestort, zouden zij de grootste vijand wel willen overtuigen van de mogelijkheid van zalig worden in het bloed van het Lam. Die liefde maakt zachtmoedig en nederig,

zij is wars van ruzie en tweedracht, zij verdraagt alle dingen'.

Juist ontdekking door de Heilige Geest bewaart voor zelfverheffing, zo wist de predikant uit ervaring. 'Hoe meer wij ons eigen hart en zonden en gebreken kennen, hoe gemakkelijker het ons zal vallen om onze naaste te verdragen. Hardheid is een bewijs van het missen van de zielsverterende genade'.

Ds. Kersten schroomde ook niet om de vinger op de zere plek van liefdeloze verdeeldheid te leggen.

'Wij zouden elkaar meer nodig hebben en zoeken als ons leven ootmoediger was voor God. Hoe kunnen Gods kinderen vreemden zijn van elkaar en lang langs elkander heen leven. Ieder gaat zijn eigen weg, als ware het niet één volk, van één Vader geliefd, door één bloed gekocht en door één Geest geleid, één tale Kanaäns sprekend. Uitwendige omstandigheden brengen soms grote verwijderingen; kerkmuren worden soms zó hoog opgetrokken, dat de nauwste vrienden gescheiden worden. Hoelang nog? Zal dan Gods volk door druk en ellende moeten worden samengebracht? Zal ieder eerst dan van zijn hoogten afkomen als de nood tot het hoogst is gestegen?'

Zendingswerk

Naasteliefde geldt niet alleen 'de nabije naaste' maar ook 'de verre naaste'. Ook de zending had daarom zijn hart. 'O, dat Gods kerk het Woord zal uitroepen tot aan de einden van de aarde; dat zij de blinde heidenen het Evangelie zal brengen. Draag zorg voor de zending, opdat onder de heidenen niet geslacht na geslacht verloren zal gaan. Want hoe zullen zij geloven, indien hun niet gepredikt wordt? Van het begin van de wereld tot het einde toe wil Christus zó Zijn gemeente vergaderen. Nimmer zal Hij een andere weg bewandelen. Dat bindt ons aan de middelen'.

Ds. Kersten beseftte dat het uiteindelijk om Woordverkondiging op het zendingsveld ging. Daarom sprak hij eenieder aan op diens christelijke verantwoordelijkheid, om de Heere ook om arbeiders voor dit werk te smeken. 'Zou onze ziel niet droevig worden vanwege de schuld die op ons rust? Zou die schuld aan de heidenen ons niet als een zware last drukken, als wij bedenken dat daardoor duizenden sterven zonder ooit in de mogelijkheid geweest te zijn zalig te worden? Hoe zullen zij in Hem geloven van Welke zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen zonder die hun predikt?'

(wordt vervolgd)

Het predikantsechtpaar op de dag van het huwelijk van dochter Gerda.

Kunt u niets doen, dan moet u iets laten

A. Bel,
Vlaardingen

In een jaar tijd zonderde de Hervormde gemeente in Overlangbroek slechts vier gulden af voor het werk der zending. Maar de predikant kwam in actie.

Het kerkgebouw van de Hervormde gemeente in Overlangbroek

Ds. J.J. de Kat Angelino (1855-1935) werd in 1880 predikant van de Hervormde gemeente in Overlangbroek, dat was zijn eerste gemeente. Daarna was hij predikant in Varik en vervolgens in Deil. In 1928 ging hij met emeritaat. Bij zijn komst in Overlangbroek werd er heel weinig gedaan voor de zending. Eén keer per jaar werd er voor dat doel gecollecteerd. Opbrengst: ongeveer vier gulden. Er waren vijfhonderd leden. Nee, je kon niet zeggen dat er in het dorp bepaalde dronkaards waren, maar er werd wel stevig ingenomen. Ds. De Kat Angelino had zich laten informeren door een man die het weten kon, en het was hem gebleken dat er in de burgerlijke gemeente van duizend zielen zo ongeveer zeventienduizend liter jenever werd gedronken. Daar kwam dan nog bier, wijn en cognac bij. Telde je dan er ook nog bij wat er aan tabak en sigaren werd uitgegeven, dan kwam je op dertienduizend gulden. De predikant had zich van de juistheid van de aantallen goed op de hoogte gesteld, want hij wist het: de krachtigste, de meest

onweerlegbare feiten worden krachteloos door één enkele beschuldiging die niet helemaal juist is. Stel dat iemand gestolen heeft, véél gestolen. Hij wordt er ook van beschuldigd dat hij zes appels gestolen heeft. Maar hij heeft maar vijf appels gestolen. Wat doet nu die man? Hij laat al die andere beschuldigingen over zich heengaan, en zwaar beledigd brengt hij naar voren dat hem het grootste onrecht wordt aangedaan. Daarom had de predikant zich gewapend met onweerlegbare gegevens toen hij op een zondagmorgen de gemeente confronteerde met wat ze uitgaven voor drank en rookwaren en wat men overhad voor de zending. Hij wond er verder ook geen doekjes om, hij zei dat er velen in de gemeente waren die maar steeds: 'Heere, Heere' riepen, en graag anderen verketterden, maar ondertussen 3.250 maal meer ophadden (de cijfers bewezen het) met dingen die we best konden missen dan met het Evangelie des Koninkrijks. 'Dat moet anders worden', zei de predikant. 'Kunt u niets doen, dan moet u iets laten. Minder drinken en minder roken, en

wat u bespaart doet u in de collectezak. Tussen Pasen en Pinksteren zal er voortaan iedere zondag een collectezak voor de zending rondgaan'.

Storm van verontwaardiging

Zodra de godsdienstoefening beëindigd was, brak er een storm van verontwaardiging los. Meteen al in de consistorie begonnen de broeders hun fiolen van toorn over de predikant uit te gieten. Een kerkvoogd zei: 'Als u weer zo preekt, kom ik nooit meer in de kerk, u bent triviaal geweest'. Voor de andere aanwezigen maakte hij duidelijk wat dit woord betekende: alledaags, plat, laag. De predikant liet de broeders eerst uitspreken, want, zo schreef hij, verbolgen mensen moet je niet in de rede vallen, dat is olie op het vuur gooien. Toen het wat rustiger geworden was, vroeg hij aan de man die het over 'triviaal' had gehad wat hij dan precies triviaal vond. Ja, de berekening van die genotmiddelen. 'U noemt dus iemand triviaal als hij de waarheid spreekt', was de conclusie van de predikant. 'Ik groette en ging heen'.

Op weg naar de pastorie kwam de man die de gegevens verstrekt had hem tegemoet. Ook hij was boos. 'Als ik geweten had dat u mij die gegevens gevraagd had om ze van de preekstoel uit te bazuinen, zou ik ze u nooit gegeven hebben'. Een lang gesprek volgde. Uiteindelijk zei de man: 'U bent me toch een dominee!' Maar door minder te drinken en te roken had de gemeente toch met Pinksteren zestig gulden bijeengebracht.

Een toontje lager

Kijken we naar het jaarverslag van ZGG over 2020, dan zien we aan inkomsten een bedrag van 3,6 miljoen euro. Wat een verschil met Overlangbroek! Maar laten we eens kijken naar wat de zendingsdeputaten in 1925 aan de synode van de Gereformeerde Gemeenten rapporteerden, dan gaan we wel een toontje lager zingen. 'De Zendingscommissie moet de synode verklaren dat zij niets voor de zending heeft kunnen doen. Onze schuld tegenover de arme blinde heidenen wordt steeds groter. We ontvingen fl. 607,04 aan rente en giften'. Laten we nog maar een toontje lager zingen: die zeshonderd gulden had ook nog betrekking op drie jaar, dus het ging om tweehonderd gulden per jaar. Hoeveel leden en doopleden waren er toen? Ongeveer 25.000.

Boekennieuws

William Gouge

Opvoeden voor de Heere

“Opvoeden voor de Heere”, William Gouge; uitg. De Banier; 141 blz.; € 9,95.

Opvoeden voor de Heere

Hoe voeden we onze kinderen op? Kinderen van nu zijn de burgers van morgen, zegt men. Ze moeten toegerust worden voor de maatschappij. Maar eerst bieden we nog een poosje bescherming in de veilige omgeving thuis. We gunnen hen onbezorgde kinderjaren en straks een mooie positie in de samenleving. Het leven is ingewikkeld genoeg. Opvoeden in 2021 vraagt veel van ouders, nietwaar?

En toch, William Gouge, puriteins predikant-opvoeder en tijdgenoot van Willem Teellinck, legde de focus anders: opvoeden voor de Héere. Hij wilde terug naar de kern. Elke tijd vraagt wel eigen accenten, maar Bijbelse principes zijn voor alle tijden en blijven actueel!

Het boekje van William Gouge doet denken aan ‘onze’ boekjes van De Swaef (“Geestelijke kwekerij”) en Koelman (“Plichten der ouders”), vol kernachtige uitspraken op grond van de Bijbel. Als theoloog genoot Gouge in Engeland bekendheid en vertrouwen. De vader van dertien kinderen wist waarover hij sprak. Is opvoeden niet vooral voorleven? Welnu, hij begon de dag vroeg met God en las dagelijks veel uit Zijn Woord. De titel vat kort samen waar het hem om ging: opvoeden voor de Heere.

Er zijn vandaag de dag veel boeken te koop die een relatie met opvoeding hebben. Vaak gaan ze over specifieke zorgbehoeften bij kinderen en kunnen zeker nut hebben. Dit boekje van Gouge biedt ouders van alle kinderen toerusting. Je put er inspiratie uit

voor een opvoedingspraktijk in het verlengde van de Heilige Doop: tot Gods eer en afgezonderd van de wereld. En toch ook met veel concrete aanwijzingen. Naast algemene opvoedingsplichten behandelt Gouge afzonderlijk de zorg voor het jonge kind, de doop en de opvoeding van jeugdigen en jongvolwassenen. Hij besluit het beknopte boekje met gedachten voor het afscheid nemen, ‘dat wil zeggen als zij deze wereld verlaten’. Niet alleen aan wie we onze kinderen na onze dood moeten toevertrouwen, maar ook welke wezenlijke boodschap we zullen nalaten. Een onderwerp dat in onze tijd misschien meer aandacht verdient.

Al met al, waardevolle bezinning voor ouders die werk willen maken van opvoeden voor de Heere! Een mooi en handzaam (geschenk)boekje bij de start van een nieuw seizoen.

P.C. Beeke, Middelburg

“Het waarachtige Licht”, ds. J. van Belzen; uitg. Gebr. Koster; 114 blz.; € 12,90.

Het waarachtige Licht

We kunnen wel zeggen dat onze geliefde broeder ds. J. van Belzen in deze preken nog spreekt nadat hij gestorven is. Deze bundel bevat vijf preken over teksten uit het eerste hoofdstuk van het Johannesevangelie. Naar de lust van zijn hart bediende hij het Woord, wees hij op het waarachtige Licht en sprak hij naar het hart van Jeruzalem. We citeren: ‘Nu mag u de mens die hier staat, wegdenken, want wij zijn maar een stem van een roepende in de woestijn, maar ‘Hij is gekomen tot het Zijne’, ook tot u. O, hoe vele jaren leeft ge onder die boodschap. Dat is geen vrijblijvende zaak, hoor, als de Heere vanmorgen vraagt: Wat hebt ge er dan mee gedaan? We proberen het zo dicht mogelijk bij het hart te brengen. Jongens en meisjes, Hij heeft geweend over Jeruzalem: ‘Jeruzalem, Jeruzalem, gij die de profeten doodt, en stenigt die tot u gezonden zijn, hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkterwijs een hen haar kiekens’. Moet het dan van toepassing zijn: doch ‘gijlieden hebt niet gewild? Als we over de onmacht spreken, buig er dan je knieën mee en zeg dan: Heere, ik ben van mezelf zo onmachtig, maar zou U die onmacht willen verbreken en zoudt Ge Uw Goddelijke macht, Uw Goddelijke kracht willen openbaren? (...) Wat wordt het toch een wonder als een mens uit alles gezet wordt. ‘Maar zovelen Hem aangenomen hebben’, als in

de onmogelijkheid de weg der verlossing in Christus ontsloten mag worden voor de ziel, in een weg van recht en gerechtigheid. Nu is het groot als die verlossing in Christus ontsloten mag worden, en men zich daar door genade in verliezen en verlustigen mag. Maar die Geest steekt in Zijn ontdekkende arbeid af naar de diepte, want die Geest werkt op de verheerlijking van Christus aan, die Geest werkt op de Persoon van de Middelaar aan. Die Geest geeft de ziel van de oprechte geen rust buiten Jezus. (...) ‘Zo kwam Simeon door de Geest in de tempel. Als hier staat: ‘Maar zovelen Hem aangenomen hebben’, dan zie ik hoe hij vanzelf dat Kindeke heeft aangenomen: ‘Zo nam hij Hetzelve’. Mocht dat de vrucht zijn van het lezen van deze preken, thuis en in de leesdiensten!

ds. G. van Manen, Elspeet

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

te Katwijk aan Zee,
ds. D. de Wit te Borssele;
te Oosterland,
ds. C. van Krimpen te Yerseke;
te Sunnyside (Washington, VS),
ds. H. Hofman te Kalamazoo
(Michigan, VS).

Bedankt:

voor Bodegraven,
ds. S.W. Janse te Rijssen-Zuid;
voor Grand Rapids-Beckwith Avenue
(Michigan, VS),
ds. M.T. Al-Chalabi te Brakel;
voor Nieuwdorp,
ds. M. Joosse te Ede;
voor Rilland-Bath,
ds. J. van Rijswijk te Oud-Beijerland;
voor Uddel,
ds. W.J. Karels te Hardinxveld-Giessendam;
voor Vlissingen,
ds. J.B. Zippro te Terneuzen.

DE FOTO'S OP DE OMSLAG

Van 23 augustus 2018 tot en met 19 augustus 2021 plaatsten we interieurfoto's van onze Nederlandse gemeenten op de omslagen van De Saambinder. Vervolgens kozen we voor de evangelisatieposten en inloophuizen. Vorige week sloten we met het inloophuis De Hoeksteen in Leidsche Rijn deze reeks af. Met ingang van deze week verleggen we ons blikveld naar de gemeenten in de Verenigde Staten en Canada. We bedanken onze medewerkers J.P. Sinke en L. Vogelaar voor hun gewaardeerde medewerking hierbij. Sinke verzamelde in de afgelopen maanden de foto's hiervoor, Vogelaar zorgt deze maal voor de bijbehorende teksten.

Redactie

AANGEPASTE KERKDIENT MIDDELHARNIS

Op zaterdag 13 november (14.30 uur) wordt in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Middelharnis een aangepaste kerkdienst gehouden. Ds. K. Boeder spreekt over Jesaja 49:14-16, 'Sions klacht en vertroosting'. I.v.m. de coronamaatregelen is het van belang dat zowel de gehandicapten als belangstellenden en gemeenteleden zich vooraf aanmelden

via: sionkerkmiddelharnis@gmail.com. Er zijn voldoende zitplaatsen beschikbaar. U kunt ook meeluisteren via kerkdienstgemist.nl Middelharnis GG.

VERSLAG VERGADERING CLASSIS AMSTERDAM 25 SEPTEMBER 2021

Namens de roepende kerk van Lisse opent ds. G. Heijkamp op de gebruikelijke wijze de vergadering. Hij memoreert onder andere dat G. Hoogendoorn herdacht dat hij 25 jaar ouderling van Westzaan was. De tien classisgemeenten zijn wettig vertegenwoordigd door twee predikanten, veertien ouderlingen en vier diakenen. Aan de diakenen wordt keurstem verleend. Het moderamen wordt als volgt vastgesteld: ds. P. Mulder, preses; ds. G. Heijkamp, assessor-preses, ouderling J.W. van Dijke, quaestor; ouderling C. Koogie, assessor; ouderling B.J.T. van de Worp, scriba. De laatste neemt de taken waar voor ouderling A. Lindhout, die verhinderd is.

Een brief van de belastingdienst betreffende de wetswijziging voor anbi's wordt doorgezonden naar het kerkelijk bureau. Voor de vacature van een lid van de Raad van Advies van Sirjon wordt diaken J.M. Imanse (Lisse) voorgedragen. De vergadering stemt daarmee in.

Vervolgens komt de situatie van de evangelisatiepost te Alkmaar ter sprake. Eerst geeft ouderling J.W. van Dijke als voorzitter van de CEC een korte toelichting; daarna volgt ouderling A.M. Weststrate namens de kerkenraad van de moedergemeente Lisse. Het deputaatschap voor Evangelisatie heeft J. Geerts onlangs benoemd tot evangelist. Verder is afgesproken dat de kerkenraad van Lisse eenmaal per twee weken een leesdienst verzorgt. Bij de afgevaardigden blijkt onduidelijkheid te bestaan omtrent de verantwoordelijkheden van diverse betrokkenen. Een classisdelegatie zal hierover spreken met het deputaatschap.

De financiële verslagen van de classis en het classicale kerkblad geven geen aanleiding tot vragen. De roepende kerk voor de vergadering van woensdag 19 januari 2022 is Oosterend. Op verzoek van de preses sluit ouderling Koogie namens de roepende kerk de vergadering.

B.J.T. van de Worp, waarnemend scriba

VERSLAG VERGADERING CLASSIS THOLEN 20 SEPTEMBER 2021

Ds. G.J.N. Moens opent de vergadering namens de roepende kerk Nieuwerkerk op de gebruikelijke wijze. Hij memoreert de bijzonderheden die hebben plaatsgevonden sinds de vergadering van 16 maart 2021. Het moderamen wordt als volgt samengesteld: preses ds. M. Blok; scriba ouderling G.D. Roeland; assessoren ds. G. Pater en ouderling E.B. van der Helm; quaestor ouderling W. Roozmond.

De consulentschappen worden als volgt verdeeld: ds. M. Blok: Nieuwerkerk, Ouddorp, Poortvliet en Tholen/Sint-Philipsland; ds. K. Boeder: Herkingen, Melissant en Middelharnis; ds. G.J.N. Moens: Ooltgensplaat, Oude Tonge en Dirksland; ds. G. Pater: Nieuwe Tonge, Oosterland en Scherpenisse; ds. C. van Ruitenburg: Sint-Annaland en Dinteloord.

Ds. Van Ruitenburg is benoemd tot lid van het college van visitatoren en tot plaatsvervangend lid van de adviesraad van het Calvijn College. Ouderling L.J. van den Berge te Tholen is, als opvolger van G.D. Roeland, aangewezen tot lid van de Raad van Advies van Sirjon.

De vergadering neemt kennis van de verslagen van de kerkvisitaties bij de gemeenten Dinteloord, Poortvliet, Scherpenisse, Sint-Annaland en Tholen/Sint-Philipsland.

De gemeente van Nieuwe Tonge wordt aangewezen als roepende kerk voor de vergadering van woensdag 16 februari 2022, die te Dirksland of Nieuwerkerk zal worden gehouden. Ds. Pater zal bij toerbeurt de opening verrichten, ds. Van Ruitenburg is dan preses en ds. Moens zal assessor zijn. De preses dankt de vergadering voor de wijze waarop met elkaar is gesproken, waarna de vergadering op de gebruikelijke wijze wordt afgesloten door ouderling Van der Helm.

G.D. Roeland, scriba

WIJZIGINGEN KERKELIJK JAARBOEK

Blz. 399:

Het secretariaat toerusting van de Cursus Godsdienstonderwijs berust met ingang van heden bij mevr. H.G. ten Bolscher-Fransen, Gravenstraat 34, 7461 TN Rijssen; secretariaat@cgo.nu

De stichting is alleen op dit mail-adres te bereiken, niet telefonisch. Via de website kan een terugbelverzoek worden ingediend.

Blz. 129:
Regeling preekbeurten in Aalst wordt nu gedaan door: G.W. van Horssen; tel. 06-50508561, gwvanhorssen@gergemeaalst.nl

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Berichten

ZANGAVOND IN DORDRECHT

Op zaterdag 27 november (19.00 uur) wordt in de Grote Kerk te Dordrecht t.b.v. de JBGG een koor- en samenzangavond gehouden m.m.v. div. koren waaronder Cantilena en Asaf uit Werkendam; ds. H. J. Agteresch leidt de avond. Reserveren kan via www.peterwildeman.nl.

LANDELIJKE DAG EEN HANDREIKING

Op zaterdag 20 november houdt vereniging Een Handreiking (voor familieleden van psychisch zieken) haar landelijke dag. H. van Groningen, oud-directeur van De Vluchtheuvel, leidt het thema 'Wie ben ik?' in. Er is gelegenheid elkaar te ontmoeten onder de geldende regels en adviezen. Locatie: Driestarcollege, gebouw Zèta, Bleulandweg 492A (hoek Dreef), 2803 HS Gouda. Het programma duurt van 10.00 tot 13.30 uur. Voor een maaltijd wordt gezorgd. Graag vooraf opgeven door te mailen naar info@eenhandreiking.nl. Verdere informatie op www.eenhandreiking.nl. De dag is digitaal te volgen via <http://eenhandreikingonline.nl>.

THEMAOCHTEND DEPUTAATSCHAP VOOR ISRAËL

Het Deputaatschap voor Israël organiseert op 17 november een thema-ochtend over: 'Het oude en nieuwe verbond'. Sprekers zijn ds. D. Zadok (uit Israël), ds. A. Schot en ds. D. de Wit. Ds. Schot behandelt het thema in het licht van Jeremia 31. Ds. De Wit spreekt over de Galatenbrief en ds. Zadok over het Joods-christelijke perspectief rond het oude en nieuwe verbond. Locatie: kerkgebouw te Tricht-Geldermalsen (Laan van Leeuwenstein 10). De bijeenkomst begint om 10.00 uur. Na afloop is er een gratis lunch. De toegang is vrij, er wordt een collecte gehouden. Aanmelden via www.themaochtend.nl of tel. 0348-489929. De bijeenkomst is ook te volgen via een livestream op de genoemde link.

ISRAËL JONGERENBIJENKOMST

Het Deputaatschap voor Israël organiseert op 19 november (19.30 uur) een jongerenbijeenkomst over het thema 'Een wereld van verschil?'. Drie

Nederlandse jongeren gaan in gesprek met Messiasbelijdende jongeren uit Israël over elkaars leefstijl en leefwereld en de verschillen en overeenkomsten tussen niet-Joodse christenen en Messiasbelijdende Joden. Ds. D. Zadok hoopt aanwezig te zijn. Er is gelegenheid om vragen te stellen aan de jongeren in Israël. Het programma wordt afgewisseld met muzikale bijdragen. Locatie: kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Tricht-Geldermalsen. Aanmelden is noodzakelijk via dep-israel.nl/activiteiten (ook voor meer informatie). De avond is ook te volgen via livestream.

RONDLEIDING DOOR AMSTERDAM

Op 20 november is er een rondleiding door het centrum van Amsterdam onder leiding van C.J. Hotting. Kosten 10 euro per persoon; opbrengst t.b.v. evangelisatiepost Bij Simon de Looier. Start om 10.00 uur bij Centraal Station, einde om 12.30 uur. Lunchpakket meenemen; tel. 0228-317447 of 06-10790406, e-mail: cjhotting@kliksafe.nl.

Kerkdiensten

ZONDAG 7 NOVEMBER 2021

Aagtekerke 9.00, 11.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; Alblasserdam 18.00 uur stud. A.E. Brijder; Amersfoort 9.00, 11.30 en 16.30 uur (H.D.) ds. A.J. de Waard; Amsterdam 18.00 uur ds. J. Beens; Arnhem 17.30 uur ds. B.

Labee; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. J.J. van Eckveld; Barneveld-Centrum 11.00 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 8.30 en 14.30 uur ds. J. van Laar; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 19.00 uur ds.

W. Silfhout; Bodegraven 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Borssele 9.30 en 18.00 uur ds. D. de Wit; Boskoop 9.30 en 16.30 uur (H.D.) ds. P.J. de Raaf; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 uur ds. H.A. van Zetten en 16.30 uur (H.D.) ds. A. Verschuure; Capelle a/d IJssel-West 15.00 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten;

De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 15.00 uur ds. H. Brons; Den Haag-Scheveningen 18.30 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Deventer 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. R.A.M. Visser; Dinteloord 14.30 uur ds. H.J. Agteresch; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.A. Brugge; Dordrecht 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Ede 9.00 en 16.00 uur ds. M. Joosse; Eindhoven 15.30 uur ds. A.T. Huijser; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 9.30 uur (H.D.) ds. P.G. Heijkamp; Enschede 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Enter 9.30 en 15.00 uur ds. W. Visscher; Ermelo 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. J.B. Huisman; Goes 9.30 (H.D.) en 18.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. M.H. Schot; Goudswaard 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. J. Schipper; 's-Gravenzande 15.30 uur ds. P. Mulder; Haamstede 19.15 uur ds. G.J. Baan; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.30 uur ds. A.T. Huijser; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 18.00 uur ds. G. Clements; Herkingen 10.00 en 18.00 uur stud. J.M. Evers; Hilversum 16.00 uur ds. J.B. Huisman; Hoedekenskerke 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Hoofddorp 18.00 uur ds. R. Kattenberg; Houten 18.30 uur ds. A.A. Brugge; Kampen 9.30 (H.D.) en 14.00 uur ds. D.W. Tuinier; Kamperland 10.00 uur ds. C. Harinck en 18.00 uur ds. M. Karens; Katwijk aan Zee 10.00 en 16.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Kesteren (in kerkgebouw Ger. Gem. Opheusden) 12.30 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.30 uur ds. D. de Wit; Krimpen a/d IJssel 9.00 (H.A.), 12.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Leerdam 14.30 uur ds. E. Bakker; Leiderdorp 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. M. Karens; Melissant 15.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 (H.D.) en 16.00 uur ds. C.J. Meeuse; Mijdrecht 18.30 uur stud. M. Boersma; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. H. Brons; Naaldwijk 9.30 en 16.00 uur ds. J.W. Verweij; Nieuwdorp 14.00 uur ds. A.P. Baaijens; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. W. Harinck; Nieuwerkerk 14.30 uur ds. K. Boeder; Nieuwe-Tonge 15.30 uur (H.D.) ds. G. Pater; Nijkerk 18.30 uur ds. A. Schot; Nunspeet 9.00, 11.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. A. Schot; Ooltgensplaat 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. G.J.N. Moens; Oostburg 10.00 en 15.00 uur stud. M.G. van Middendorp; Oosterland 10.00 uur ds. J.J. Tanis en 14.30 uur stud. J.M. Evers; Opheusden 9.30, 15.30 en 17.30 uur ds. W. Mouw; Opperdoes 10.00 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Oude-Tonge 15.00 uur ds. G.J.N. Moens; Poortugaal 9.30 en 15.00 uur stud. A.E. Brijder; Poortvliet 14.30 uur ds. P.C. Vlot en 18.30 uur ds. J.J. Tanis; Puttershoek 10.00 uur ds. G.J. van Aalst en 19.00 uur ds. M.H. Schot; Rhenen 9.30

(H.D.) en 18.30 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 14.30 uur ds. G.J. Baan; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30, 14.30 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Rilland-Bath 18.30 uur ds. C.J. Meeuse; Rotterdam-Alexanderpolder 14.45 uur ds. W.A. Zondag; Rotterdam-Centrum 10.00 (H.A.) en 19.00 uur ds. A. Verschuure; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. G. Hoogerland; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Sint Annaland 18.00 uur ds. C. Harinck; Sliedrecht 9.00 en 19.00 uur ds. W.J. Karels; Soest 9.30 en 16.00 uur stud. M. Boersma; Spijkenisse 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. W. Silfhout; Sprang-Capelle 14.30 uur ds. C. Hogchem; Terwolde - De Vecht 9.30 uur ds. S.W. Janse en 14.30 uur ds. A. Schreuder; Tholen 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. H.J. Agteresch; Utrecht 10.00 en 16.00 uur ds. W. Harinck; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 (H.D.) en 15.00 uur ds. B. Labee; Vlaardingingen 18.00 uur stud. J.J. Hoogerbrug; Vlissingen 16.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. L. van der Kuijl; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. J. de Kok; Westzaan 10.00 en 15.30 uur ds. J. Beens; Wierden 15.00 uur ds. S.W. Janse; Woerden 10.00 uur ds. W.A. Zondag en 18.30 uur ds. M. Joosse; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zoetermeer 10.00 en 15.00 uur stud. J.J. Hoogerbrug; Zwolle 15.00 uur ds. G. van Manen.

DINSDAG 9 NOVEMBER 2021

Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. J.J. van Ekeveld; Urk 19.30 uur ds. A.J. de Waard.

WOENSDAG 10 NOVEMBER 2021 (DANKDAG)

Aalst 14.30 en 19.00 uur ds. H.J. Agteresch; Amsterdam 14.30 en 19.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Dirksland 10.00 en 19.00 uur ds. K. Boeder; 's-Gravenzande 15.00 en 19.30 uur ds. M. Joosse; Groningen 14.00 en 19.30 uur ds. J.B. Huisman; Herkingen 14.30 en 19.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Hilversum 14.30 en 19.45 uur ds. W. Visscher; Hoofddorp 10.00 en 16.00 uur ds. F. Mulder; Meeuwen 9.30 uur ds. L. Blok, 14.30 uur en 19.30 uur ds. E. Bakker; Melissant 14.30 en 19.00 uur ds. J.W. Verweij; Middelharnis 9.30, 14.00 en 19.00 uur ds. G.J.N. Moens; Mijdrecht 14.00 en 19.30 uur ds. W. Mouw; Naaldwijk 15.00 en 19.45 uur ds. G. Hoogerland; Nieuwe-Tonge 14.30 uur ds. K. Boeder en 19.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Ooltgensplaat 14.30 en 19.00 uur ds. A. Verschuure; Oosterend 10.00 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Ouddorp 14.30 en 19.00 uur ds. G. Pater; Oudemirdum 14.00 en 19.00 uur ds. D.W. Tuinier; Oude-Tonge 14.30 en 19.00 uur ds. C.J. Meeuse; Poederrijen 14.30 en 19.00 uur ds. H. Brons; Westzaan 15.00 en 19.30 uur ds. A. Schreuder.

WOENSDAG 10 NOVEMBER 2021

Barendrecht 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Barneveld-Centrum 19.30 uur (H.D.) ds. E.J. Boudewijn; Berkenwoude 19.30 uur ds. A. Schot; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. J. van Laar; Hendrik-Ido-Ambacht 14.45 uur (huw.bev.) ds. M.H. Schot; Hoedekenskerke 19.30 uur ds. G.J. Baan; Hoogeveen 19.30 uur ds. P. Mulder; Kruijningen 19.30 uur ds. J. Schipper; Rijssen-Zuid 19.30 uur ds. S.W. Janse; Soest 19.30 uur ds. D. de Wit; Zoetermeer 19.30 uur ds. G.J. van Aalst.

DONDERDAG 11 NOVEMBER 2021

Aalburg 19.30 uur ds. C. Hogchem; Bodegraven 19.30 uur stud. J.M. Evers; Dinteloord 10.00 uur ds. J. van Rijswijk en 19.00 uur ds. G. Pater; Genemuiden 19.30 uur ds. A. Verschuure; Opperdoes 19.30 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Puttershoek 19.30 uur ds. A. Schot; Scherpenzeel 15.00 uur (huw.bev.) ds. J. Beens; Terwolde - De Vecht 19.30 uur ds. G. van Manen.

VRIJDAG 12 NOVEMBER 2021

Beekbergen 13.15 uur (huw.bev.) ds. A. Schreuder; Tholen 15.00 uur (huw.bev.) ds. C. van Ruitenburg.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN-ZONDAG 7 NOVEMBER 2021

Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 16.30 uur evang. M. Vos; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 12.00 uur evang. S. de Visser; Merkssem (Jaak de Boeckstraat 21-23) 10.00 en 16.30 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.30 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

“

**DE VERLOREN ZOON BRACHT
ZIJN GOEDE VOORNEMENS
ZONDER UITSTEL TEN
UITVOER.
HIJ SMEEDDE HET IJZER
TERWIJL HET NOG HEET WAS.
HEBBEN WIJ AL GEZEGD DAT
WIJ ZULLEN OPSTAAN EN
GAAN ...?**

MATTHEW HENRY

Advertenties

In plaats van kaartjes

Vele blijken van hartelijk medeleven hebben wij ontvangen na het overlijden van onze innig geliefde vader, schoonvader, groot- en overgrootvader

Jan Mijnders

Daar het voor ons niet mogelijk is om iedereen die heeft meegeleefd persoonlijk te benaderen, willen wij langs deze weg onze hartelijke dank uitspreken voor alle aandacht en betrokkenheid. Het besef dat hij door zoveel mensen geliefd en gewaardeerd werd heeft ons goed gedaan.

C. Mijnders - Viuche-Diaz
C. de Boer - Mijnders
A. Th. de Boer
J. Mijnders
W. Mijnders - van den Heuvel
Klein- en achterkleinkinderen

Barendrecht, november 2021

Wij zijn per direct op zoek naar een MONTAGE TIMMERMAN. Jij houdt van afwisselend werk en uitdagende projecten? Solliciteer dan bij Wernsen Bouw en Montage in Harskamp. Bel of app naar Arjen de Reus 06-82516382.

Stel met trouwplannen zoekt woning in Veenendaal of Ede
Prijsklasse: tot €350.000
Tel. 06-42290717

www.hartelijkverbonden.nl
voor rust (RETRAITE) én relatie (workshop MARRIAGE). Van 8-12 november RETRAITE in Hardenberg.

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatorisch Psycholoog

Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

50 jaar rd

Christen zijn in deze samenleving
RD. Voor het hele verhaal

De doelen van veel mensen zijn rijkdom, macht en aanzien. Zij zetten alles op het hier en nu. Wat betekent deze houding voor een christen en hoe die zich moet opstellen in het dagelijks leven? Wat is onopgeefbaar en wat niet? Wat is principe en wat traditie? Het RD wil helpen bij de meningsvorming hierover door het nieuws vanuit een christelijk perspectief te duiden. Dat doen we in interessante, evenwichtige en betrouwbare artikelen. Het gaat immers om het hele verhaal. En dat verhaal reikt verder dan alleen het aardse. **RD. Geloofwaardig.**

Kijk op rd.nl/saambinder hoe het RD voor het hele verhaal gaat en kies uw proefabonnement.

rd reformatorisch dagblad

Welkom terug op ons bungalowpark!

De Verrassing
Bungalowpark

AL 65 JAAR VERRASSEND OP TEXEL

www.deverrassing.nl
0222 318906

WILGENHORST
gedenken

ZELF SAMENSTELLEN VASTE LAGE PRIJS ALL INCLUSIVE

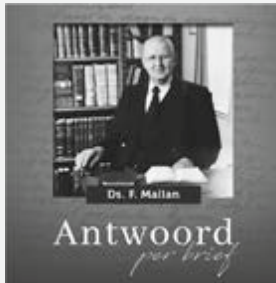
WWW.WILGENHORST-GEDENKEN.NL

VERSCHEENEN:

Antwoord *per brief*

Dr. F. Mallan

Een kleine bloemlezing van de vele vragen die door ds. F. Mallan werden beantwoord in 'De Wachter Sions' van 1972 tot 2009.

€ 19,90

SHG Uitgeverij Sola Gratia - Alblasserdam

Thuis uw nieuwe PVC vloer kiezen?

Nieuwe collectie hout/steendecoren.
Afspraak? Bel 06-19557166 of mail
info@devloerenkoning.nl

Laatste preken v JC Philpot 1-3 à €10,00

William Gadsby 1-3 à €10,00

Preken van John Kershaw 1+2 €25,00

En meer! hetbraambos.nl 078-6933783

Vacatures

Kom jij onze zorgprofessionals ondersteunen?

We hebben leuke
vacatures op kantoor!

- ICT-supportmedewerker
- ICT-medewerker
- AFAS-specialist
- Preventiemedewerker
- Officemanager

RST
Zorgverleners

Bekijk al onze vacatures
op: werkenbijrstzorg.nl

Vacature:

Directeur JBGG

Ben jij onze toekomstige directeur?

- Jij wilt als meewerkend voorman leiding geven aan ons bevlogen en enthousiaste team.
- Je bent een krachtige, mensgerichte leider met relevante werkervaring en een hbo+-opleidingsniveau.
- Je bent een verbindende leidinggevende, ook richting onze doelgroepen: ambtsdragers, leidinggevendenden, jongeren en hun ouders.

Solliciteren
kan tot en met
8 nov.

VERbindt jongEREN

Scan de QR-code
voor de volledige
vacature en
bekijk de video
over deze functie.

jbgg.nl/vacature

Ten bate van het opknappen van de galerij in ons kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Poortvliet willen wij u het volgende aanbieden:

**Een USB-stick met 10 recente preken,
van diverse predikanten, uitgesproken tijdens doordeweekse diensten
in de Gereformeerde Gemeente te Poortvliet.**

De USB-stick wordt geleverd in een geschenkverpakking en is hiermee geschikt als cadeau, maar ook om zelf te luisteren. Tevens willen we de kerkenraden er op attenderen dat het geschikt is als eindejaarsgeschenk.

De kosten zijn €15,- per stuk. Vanaf 10 stuks €12,50 per stuk. Gratis bezorging in de classis Tholen. Daarbuiten zijn we genoodzaakt een kleine vergoeding voor de verzendkosten te vragen.

Bestellen kan via onderstaand telefoonnummer en e-mailadres. Vermeld hierbij het aantal en het adres. De opbrengst zal volledig ten bate zijn van de galerij. Bovendien hopen we dat de preken tot zegen mogen zijn voor jong en oud.

Voor meer informatie kunt u contact op nemen met G. Snoei.
Tel: 06-41778794 E-mail: gsnoei86@gmail.com
Betaling kan op: NL 55 RBRB 0933 3887 21 o.v.v. USB stick.

Bent u/jij op zoek naar waardevolle dagbesteding?

Dan hebben wij een plekje voor jou! waar je kunt bakken, bedienen, een thee- of koffieverwennerij verzorgen, snoeien, fruit plukken, klussen en nog veel meer.

De Jachthoeve is een zorgboerderij met een fruit- en moestuin, een winkel, een bakkerij en een terras waar gewerkt wordt met kwetsbare mensen die zichzelf mogen zijn en zich hier verder kunnen ontwikkelen.

Wij bieden begeleiding aan mensen met o.a. een verstandelijke beperking, psychiatrische problemen, autisme en niet aangeboren hersenletsel. Hierbij richten we ons op de behoefte en de interesse van de zorgvrager.

Heb je interesse? Bel gerust of kom langs (dinsdag t/m vrijdag).
Ook vrijwilligers hartelijk welkom!

De Jachthoeve

www.dejachthoeve.nl
Roekelse Zandweg 7a
Wekerom
06-83995378

Voorraad Deals Nieuwe Orgels!

Grote collectie en
direct leverbaar.

Bezoek onze ruime
showroom op
afspraak.
Bel 06 - 15 295 240

Orgelcentrum Het Binnenveld
Friesesteeg 56, Rhenen, tel. 0317-612010

www.orgelcentrum.nl

Vraag in uw boekhandel om de gratis
Ramshoornfolder voor mooie nieuwe
uitgaven voor jong en oud.

Of kijk op: www.ramshoorn.nl

Waarom Paul Roescher?

Wij geven u twaalf redenen!

3

Lager in prijs dan waar ook!

Badkamer Belle Vista Badkamer compleet
zoals opgesteld.

Kraakprijs:
1545,-

PAUL ROESCHER
KEUKEN • BAD • VLOER • HAARD

Totaal 17500 m2 in Rijssen en Apeldoorn
Tel. 0548 530 350 www.paulroescher.nl

ANDANTE
-orgelcentrum-

Uw dealer van
**Johannus
Monarke
Content
Domus
Viscount
Mixtuur**
(Hauptwerk orgels)

* Ruim assortiment bladmuziek (ook klavar)
* Verkoop en verhuur, ook voor zaal en kerk
* Collectie kleine blaasinstrumenten

Industrielaan 26 • Veenendaal • tel 0318 - 50 50 63
www.andanteorgels.nl

✓ HULPVERLENING

✓ COACHING

✓ TRAINING

✓ TOERUSTING

Nieuwerkerk aan den IJssel | Barneveld | Yerseke

T 010 7 411 411 | E info@praktijkdenuij.nl
www.praktijkdenuij.nl

Veelal vergoed door ziektekostenverzekeraars

BROUWER
PSYCHOLOGEN

Psychologische hulp voor kinderen en volwassenen

Brouwer Psychologen geeft hulp aan kinderen, jongeren en volwassenen bij psychische klachten en in moeilijke situaties. Dat doen we vanuit onze christelijke identiteit, al ruim 30 jaar. Wij bieden o.a.:

- behandeling en begeleiding
- psychologisch onderzoek

Dit doen we ook voor mensen met een verstandelijke beperking.

Kijk op www.brouwerpsychologen.nl.
Of bel **0180 - 426955**

Ridderkerk, Barneveld, Geldermalsen
en Apeldoorn (nieuw)

Vakantie terugverdienen?

www.diskoffer.nl

vakanties met zondagsrust

Magnesium Complex (Neolife):
 voor een goede nachtrust, meer energie,
 soepele spieren en gewrichten.
 November: 2 potjes = 10% korting!
 Komme 06-34826766
 www.naturalhealthproducts.nl

GBS-dienst
Ger. Gem. in Ned. Goes
D.V. woensdag 10 november
Aanvang 19.30 uur
ds. O.M. van der Tang

JOH.DEHEER
toetsen en meer, sinds 1898

**UW ORGEL- ÉN
 PIANO SPECIALIST**

www.johdeheer.nl

Leeghwaterstraat 46/47
 3364 AE Sliedrecht
 Tel.: 0184-419 611

Geef ons de Bijbel!

'In Cuba is het heel moeilijk om aan een Bijbel te komen.'

Doneer nu NL65 RABO 0301 9573 63 o.v.v. 'Najaarsactie'

SEZ
 Spaanse Evangelische Zending

www.sez.st/najaarsactie

- Studiebijbel € 60,-
- Bijbel € 40,-
- NT, Ps, Spr € 9,-
- Kinderbijbel € 3,-

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING

P.H. VAN DER LEER
 Veenendaal Rhenen

Voor een persoonlijke en betrokken begeleiding bij het verzorgen van alleen begravenissen

P.H. van der Leer
 T 0318 - 526641 E info@phvanderleer.nl
 M 06 - 46376232 W www.phvanderleer.nl

LM VAN MANEN
kerkinterieurs

WWW.KERKINTERIEURS.NL

De Sleutelbloem zet zich in voor de kwetsbare medemens door middel van maatwerk in leerwerk trajecten en begeleid wonen.

de Sleutelbloem **WONEN**

**BESCHERMDE WOONVORM
 IN DE BETUWE**

Per 1 september is de Sleutelbloem in de Betuwe een beschermde woonvorm gestart. Deze Christelijke woonvorm is bedoeld voor zorg aan (jong)volwassen vrouwen en aan moeders met kind(eren). We bieden hier liefde, hoop, rust en ruimte. Geïnteresseerd of meer informatie?

Bel 0172-409143 of kijk op www.de-sleutelbloem.nl

VAN DER WILT
 RAAMDECORATIE

**UW ADVISEUR
 AAN HUIS**

wiltraamdecoratie.nl

"Ik wil wat met je delen"
 "Vind de baan waarin je van betekenis kunt zijn."

Kom werken in de gehandicaptenzorg. Bekijk de vacatures.

Siloah
 ZORGGROEP SIRJON

Wordt dealer
en ga voor puur.

Mail Daan
Blankestijn via
daan@agicon.nl

Meer weten?
Bel 06 12 02 24 87.

Gezond, natuurlijk
en heerlijk zacht van
smaak.

Glutenvrij en rijk
aan Vitamine B en
mineralen.

Ga naar
boekweitthee.nl

VOGG... AL 65 JAAR MUZIEK VOOR KERK EN HUIS

Voor kerkenraden
EXAMENCOMMISSIE
Voor advies bij de selectie en benoeming van organisten

ORGELBOUWADVIESCOMMISSIE
Bij aanschaf, bouw of onderhoud van het orgel

MODELINSTRUCTIE
Voor de aanstelling van organisten

Voor organisten en andere muzikliefhebbers
KERK & MUZIEK Ons tweemaandelijks blad
BUNDELS met Psalmbewerkingen
CURSUS Kerkelijk Orgelspel
Allerlei ACTIVITEITEN

Meer informatie
of bladmuziek bestellen?
www.kerkenmuziek.nl of mail naar
info@kerkenmuziek.nl

VERENIGING ORGANISTEN GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Te koop prachtig 6-persoons chalet op camping de Klimberg in Hardenberg.
Gemeubileerd en van alles voorzien.
Info 06-30673751

THEORIE

VIDEOCLUSSUS - DEFENEXAMENS - RULES ONDERSTEUNING - THEORIEBOEKEN

www.verkeerstheorie.vanwijngaarden.nl

De specialist in het milieubewust
isoleren van uw woning

**PROFIJT
ISOLATIE**

Vloerisolatie
Spouwisolatie
Dakisolatie
Gevelisolatie

Energiestraat 7 7461 TZ RIJSSEN Tel: 0548 546055

Profiteer nu!! landelijke subsidie www.profijtisolatie.nl

**10x
terdege
voor 34,95**

Nieuwsgierig? terdege.nl/saambinder of 055-5390300

GezinsGids heeft een nieuw jasje!

VANAF BEGIN OKTOBER

lees nu voor
19,50
6 NUMMERS

De GezinsGids heeft een nieuw jasje! De vertrouwde identiteit, een andere verpakking. Meer rust en ruimte voor tekst en foto's, een fijn leesbaar lettertype en een frissere opzet. Bent u nog geen abonnee? **Nu tijdelijk 6 nummers, incl. het driedubbeldikke Winternummer, voor slechts €19,50!**

gezinsgids GA NAAR GEZINSGIDS.NL/ABONNEMENTEN OF BEL (030) 230 3500

Colofon

de Saambinder *Bewuste keuze*

De Saambinder
Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers
ds. G.J. van Aalst
Perengaard 65, 3264 PB Nieuw-Beijerland
T 0186-576990
E gjvanaalst@klikSAFE.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"
ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@klikSAFE.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@klikSAFE.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Advertenties en familieberichten aan
Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,40 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Betalingen abonnementsgelden
IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementenprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 14,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober)

voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
*afwijkend tarief voor:
Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika
Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 562 1331
E amberman47@gmail.com

Bezoek ook onze website
www.desaambinder.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Voor niemand bang

VEEL GOEDE VRIENDEN WILLEN NIET MEER MET WYCLIFFE TE MAKEN HEBBEN NADAT HIJ DE STELLINGEN HEEFT GESCHREVEN. OOK DE OPRECHTE BEDELMONNIKEN NIET.

Moedeloos legt de bedelmonnik de stellingen van Wycliffe die hij zojuist heeft voorgelezen op de ruwe tafel. 'Ik begrijp er helemaal niets meer van', verbreekt hij de stilte. 'We hebben jarenlang zoveel vertrouwen in Wycliffe gehad. Ik heb altijd achter hem gestaan, maar nu niet meer!'

'Dat kan ook niet als hij de bedelorden wil afschaffen', vult een vriend aan. 'Want dat betekent het definitieve einde van ons bestaan. We hebben de laatste jaren al zoveel last van monniken die zéggen dat ze bedelmonnik zijn. Maar zij bedelen alleen maar omdat ze te lui zijn om te werken. Daardoor geloven de mensen ons soms ook niet meer. Na wat Wycliffe nu heeft opgeschreven zullen de mensen ook ons niet meer geloven en ons weinig meer willen geven.'

'We keren ons van Wycliffe af, broeders. Zeker omdat hij durft te beweren dat het Woord van God een grotere plaats moet krijgen in onze kerk. Hij weet toch dat het altaar bewust in het midden van de kerk staat en de preekstoel aan de zijkant? Hij weet toch dat de sacramenten en de mis een grotere plaats verdienen dan de prediking van het Woord? Hoe kan hij dan zeggen dat het gewone volk zou moeten leren om de Bijbel te lezen?' 'Inderdaad, zo kunnen we niet langer achter Wycliffe staan', verzucht de kleinste bedelmonnik. 'Mee eens, broeder, daar sluit ik me bij aan', zegt z'n buurman. 'Ik ook.' 'Ik ook.' 'En ik ook', klinkt het achter elkaar. Verdrietig en met een hart vol vragen zoeken de bedelmonniken die avond hun strozak op. Ze dachten in Wycliffe een Bijbelse verdediger van hun armoede-ideaal gevonden te hebben. Maar ook met hem zijn ze ten slotte teleurgesteld uitgekomen.

VERVOLGVERHAAL | J. KRANENDONK-GIJSSSEN - UITG. DE BANIER

Vroeg op

Julie hebben weleens dagen dat jullie vroeg op moeten staan. Dat geldt vast voor de schooldagen, maar misschien ook wel op zaterdag als je een bijbaantje hebt.

Daar is natuurlijk helemaal niets mis mee. Hoewel je misschien weleens liever op je bed zou blijven liggen... In Exodus 32 vers 6 lezen we ook van mensen die vroeg opstonden. Het zijn de Israëlieten. Het volk dat de Heere had uitgekozen om Zijn volk te zijn. Israël, dat door de Heere was afgezonderd van de volken om hen heen. Waarvoor kwamen de Israëlieten zo vroeg uit hun tenten? Was het om hun godsdienstplichten te vervullen? Was het om God te ontmoeten?

Nou, bepaald niet. Ze waren vroeg uit bed om offers te brengen op het altaar dat gebouwd was bij het gouden kalf. Ze brachten brandoffers en dankoffers. Ze aten en dronken en daarna stonden ze op om te spelen. Ze waren vroeg uit de veren om afgoderij te bedrijven (kanttekening 10). Ze vierden hun eigen feest. Ze deden dat op hun eigen manier. Het is maar waarvoor je vroeg op wilt zijn...

Ik wil je op een betere tijdsbesteding 's morgens vroeg wijzen. Dat staat ook in de Bijbel. Je kunt het in Psalm 119 lezen. In vers 74 berijmd staat het prachtig verwoord: 'Ik heb somtijds het scheinrend morgenlicht verrast om U mijn schreien te doen horen'. De dichter van deze psalm was niet vroeg op om feest te vieren, maar om zijn gebeden tot de Heere op te zenden en bezig te zijn met Gods Woord. Hij had er zijn nachtrust voor over. Hij wilde maar één ding: 'om naar mijn lust en plicht, de wijsheid van Uw redenen na te sporen' (Ps. 119:74). Waar sta jij vroeg voor op?

Leestip: Ps. 119:145-152

L. VAN DER HAM, KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

Ds. Labee over:

Omgaan met sieraden

Hoe moeten we Bijbels gezien omgaan met sieraden?

Feestelijk sieraad

Verschillende vraagstellers hebben vragen ingestuurd over het 'omgaan met sieraden'. En al is er verschil in smaak en stijl en de jonge(re) generatie wellicht 'anders' redeneert, we willen er toch een achterpagina aan wagen.

De Bijbel spreekt enerzijds waarderend over uiterlijke verzorging en sieraden. Het meest uitvoerig vinden we dat in Ezechiël 16, waar de Heere spreekt over Zijn genadewerk onder het beeld van een pasgeboren en verlaten meisje. Ze wordt 'opgeroepen' en verzorgd en groeit op tot een jonge vrouw. We lezen dan onder meer: 'Ik bekleedde u ook met gestikt werk, en ik schoeide u met dassenvellen, en omgordde u met fijn linnen en bedekte u met zijde. Ook versierde ik u met sieraad, en deed armingen aan uw handen en een keten aan uw hals. Desgelijks deed ik een voorhoofdsiersel aan uw aangezicht, en oorkettingen aan uw oren, en een kroon der heerlijkheid op uw hoofd' (10-12).

Anderzijds moet het ons te denken geven dat we vooral in negatieve zin lezen over uitbundige, uiterlijke verzorging. Met huiver lezen we van Izébel die haar aangezicht blankette, haar hoofd versierde en uitkeek uit het venster. En de profeten verbinden dat 'feestelijk sieraad' meestal aan goddeloze mensen en praktijken. De profeet Hoséa spreekt: 'En ik zal over haar bezoeken de dagen der Baäls, waarin zij dien gerookt heeft, en zich versiert met haar voorhoofdsiersel en haar halssieraad, en is haar boelen nagegaan, maar heeft Mijner vergeten, spreekt de HEERE' (2:12). En in Openbaring (17:4) wordt de 'hoer' van Babel voorgesteld: 'En de vrouw was bekleed met purper en scharlaken, en versiert met goud en kostelijk gesteente en parelen, en had in haar hand een gouden drinkbeker, vol van gruwelen en van onreinheid harer hoererij'.

In het boek 'Met hart en mond, ons belijdenis doen' schreef onze hoofdredacteur: 'De heiden op de compound wil er graag uitdagend en strijdlustig uitzien, dus lapt hij zijn gezicht op. Opgetuigd door gekleurd haar dat door varkensvet wijd uitstaat, met ringen in de neus, in de wenkbrauw of het oor, wil hij indruk maken, er gedurfd uitzien en opvallen. Maar... die troep gaat eraf als de Heere in zijn leven gaat werken. Dan krijgt de heiden met God te doen en niet met mensen. God ziet het hart aan. Pronkzucht maakt plaats voor eenvoud, uitbundigheid voor ingetogenheid. Het voorbeeld van Jakob in Genesis 35 vindt navolging. In Bethel, de plaats waar de Heere hem was verschenen, gaan alle afgodische oorsierselen in een diepe kuil, onder de eikenboom die bij Sichem is. Weg met al die wereldse versieringen, om ze nooit meer op te graven. Zijn we in onze tijd niet terug bij 'af'? De (felle) kleuren, wilde kapsels en tatoeages zijn weer terug: zo uitdagend en opvallend mogelijk. Het lichamelijke wordt benadrukt door strakke kleding, oogschaduw en andere make-up, door toeters en bellen in de oren. De ringen en piercings in allerlei vormen zijn ook terug, al begint het natuurlijk heel klein. Alle nadruk is gericht op ons lichaam. En onze ziel dan? Die heeft immers een eeuwigheidsbestemming. En niet alleen onze ogen zijn spiegels van onze ziel.'

Geestelijk sieraad

Als we de Heere werkelijk liefkrijgen gaan we 'de wereld verlaten, onze oude natuur doden en in een nieuw godzalig leven wandelen'. Dan krijgen we ook Gods Woord lief. Petrus geeft onder meer de vrouwen onder het Nieuwe Verbond onderwijs: 'Welker versiersel zij, niet hetgeen uiterlijk is, bestaande in het vlechten des haars, en omhangen van goud, of van klederen aan te trekken. Maar de verborgen mens des harten, in het onverderfelijk versiersel van een zachtmoedigen en stillen geest, die kostelijk is voor God' (1 Petr. 3:3,4). Laat de prachtige kanttekening 4 (over de zachtmoedige en stille geest) de praktijk zijn voor jong en oud: 'Dat is, haar voornameste versiersel zij, want Paulus 1 Tim. 2:9 laat ook een eerbaar of sierlijk gewaad den vrouwen toe; maar Petrus bestraft hier alle onmatige en al te curieuze versiering, waartoe het vrouwelijk geslacht dikmaals genegen is, en alle hovaardij en trotsheid in de gewone en anderszins geoorloofde versiering'. En ons land kent 'eikenbomen' genoeg...

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.